

Briselē, 2025. gada 27. februārī
(OR. en)

6601/25

ENER 40
FISC 41
ECOFIN 218
ENV 105

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsēkretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2025. gada 27. februāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsēkretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2025) 79 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Lētākas enerģijas rīcības plāns Enerģētikas savienības patiesās vērtības atraisīšana: lētas, efektīvas un tīras enerģijas nodrošināšana ikvienam Eiropas iedzīvotājam

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 79 final.

Pielikumā: COM(2025) 79 final

Briselē, 26.2.2025.
COM(2025) 79 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

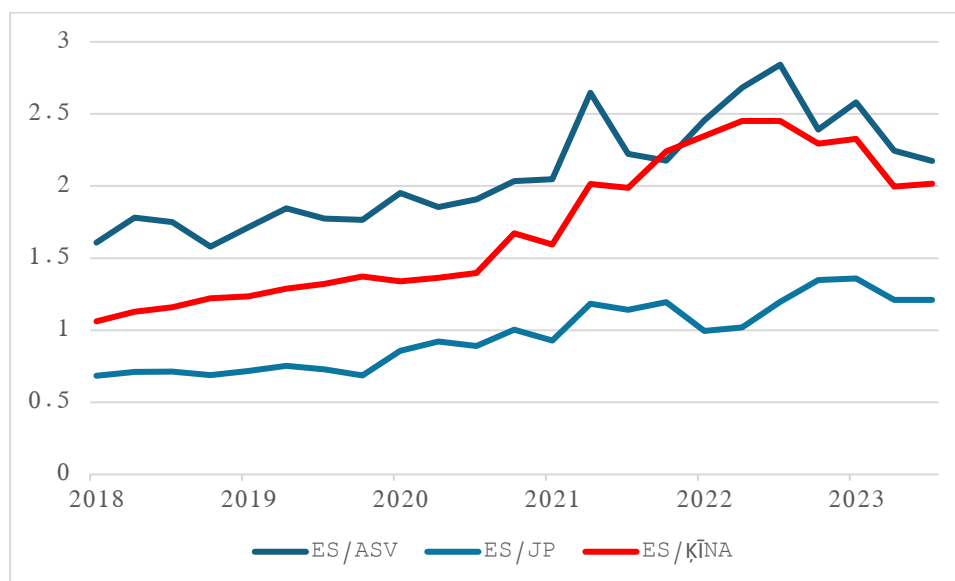
Lētākas enerģijas rīcības plāns

**Enerģētikas savienības patiesās vērtības atraisīšana: lētas, efektīvas un tīras enerģijas
nodrošināšana ikvienam Eiropas iedzīvotājam**

1. IEVADS

Mūsu enerģijas tirgus ir mūsu ekonomikas dzinējspēks, mūsu sabiedrības balsts un mūsu kopienu saliedētājs. Kopīgiem spēkiem mēs esam izveidojuši noturīgus tīklus, atsaistījuši ekonomikas izaugsmi no siltumnīcefekta gāzu emisijām, samazinājuši enerģētisko atkarību un uzņēmušies vadošo lomu globālajā enerģētikas pārkārtošanā. Neseno enerģētikas krīzi ES izdevās pārvarēt, pateicoties straujai tīras enerģijas izvēršanai, piegāžu dažādošanai, energoapgādes drošībai kritiski svarīgu energotīklu starpsavienojumu pieejamībai un dalībvalstīs apliecinātajai solidaritātei.

Tomēr ir **skaidra un steidzama nepieciešamība stiprināt mūsu enerģētikas savienību**. Augstās enerģijas izmaksas kaitē **iedzīvotājiem**: enerģētiskā nabadzība skar vairāk nekā 46 miljonus Eiropas iedzīvotāju, un tai ir nesamērīga ietekme uz neaizsargātām grupām¹. **Rūpniecībā** elektroenerģijas mazumcenas ir gandrīz divkāršājušās: vidējais rūpnieciskais patērētājs 2023. gadā par enerģiju maksāja 97 % vairāk nekā vidēji 2014.–2020. gadā². **Enerģijas cenu atšķirības** ES un mūsu galvenajās sāncensu valstīs pieaug³, un pastāv risks, ka uz valstīm ārpus ES aizplūdis gan jaunās investīcijas, gan esošās nozares, kā rezultātā varētu sarukt kritiski svarīgās nozares, kas virza ES ekonomiku un noturību un rada kvalitatīvas darbvietas⁴. Pašreizējā situācija apdraud ES **pozīciju pasaulē** un starptautisko konkurētspēju⁵.

1. attēls. Elektrienerģijas vairumcenas rūpniecībā globālajos tirgos (*Eiropas Komisijas aplēses*)
(Attiecība, kas lielāka par 1, nozīmē, ka ES cenas ir augstākas nekā attiecīgajā ārpus savienības valstī)

¹ Eurostat datu bāze (tiešsaistes datu kods: *ilc_mdes01*)

² [Study on energy prices and costs – Evaluating impacts on households and industry – 2024 edition](#); Trinomics, 2025

³ Sk. 1. attēlu. ES rūpniecisko patērētāju maksātās elektroenerģijas mazumcenas 2024. gada 2. ceturksnī bija 2,2 reizes augstākas nekā ASV, divreiz augstākas nekā Ķīnā un 1,2 reizes augstākas nekā Japānā (vēsturiski zemākas).

⁴ Nodarbinātība atjaunīgās enerģijas nozarē 2023. gadā ES sasniedza aptuveni 1,8 miljonus. [Renewable energy and jobs: Annual review 2024](#); Irena sadarbībā ar SDO, 2024

⁵ [The future of European competitiveness, part B](#), 2. att.; Mario Draghi, 2024. gada septembris. Mazumcenu atšķirību palielināšanās visā ES — no mazāk nekā 100 EUR/MWh (PT, FI, SE) līdz vairāk nekā 250 EUR/MWh (CY, HU, NL).

Tāpēc Komisija sāk vērienīgu programmu, kuras mērķis ir atbalstīt mūsu iedzīvotājus, uzņēmumus un rūpniecību, veicinot izaugsmi un investīcijas un veicinot dekarbonizācijas centienus.

ES Konkurētspējas kompass⁶ iezīmē turpmākajos piecos gados veicamo darbu pie ekonomikas dinamisma atdzīvināšanas Eiropā. Šā darba kodols ir **tīras rūpniecības kurss — mūsu izaugsmes un labklājības stratēģija, kuras stūrakmeņi ir klimats un konkurētspēja. Lētākas enerģijas rīcības plānā**, kas izstrādāts tīras rūpniecības kursa atbalstam, galvenā uzmanība pievērsta tam, kā samazināt iedzīvotāju, uzņēmumu, rūpniecības un kopienu enerģijas izmaksas visā ES, ņemot vērā visu cilvēku, tostarp neaizsargāto grupu, vajadzības.

Šajā rīcības plānā ir izklāstīti pasākumi, kā **īstermiņā samazināt enerģijas rēķinus, tajā pašā laikā paātrinot tik ļoti nepieciešamo izmaksu taupīšanas strukturālo reformu īstenošanu un stiprinot mūsu energosistēmas, lai mazinātu turpmākus cenu satricinājumus**. Pilnībā iesaistoties dalībvalstīm un visām attiecīgajām ieinteresētajām personām, šīs lētākai enerģijai veltītās **astonas darbības** samazinās enerģijas izmaksas un palīdzēs izveidot patiesu **enerģētikas savienību**, kas nodrošina konkurētspēju, drošību, dekarbonizāciju un taisnīgu pārkārtošanos un ļauj galalietotājiem pilnā mērā izmantot lētākas enerģijas sniegtās priekšrocības.

2. ENERĢIJAS IZMAKSU PIEAUGUMS ES UN TĀ CĒLOŅI

To, cik lieli ir rēķini par enerģiju, nosaka vairāku **faktoru kombinācija**: enerģijas piegādes izmaksas, kas saistītas ar vispārējo patēriņa līmeni, tīkla izmaksas, akcīzes nodevas un nodokļi. Savukārt enerģijas piegādes izmaksas ir atkarīgas no vairumcenām, ko nosaka dažādi faktori, piemēram, piedāvājuma un pieprasījuma apstākļi, energoresursu struktūra, starpsavienojumi, konkurence, laikapstākļi un ģeopolitiskā realitāte, kā arī mazumtirdzniecības konkurence starp piegādātājiem. Šie faktori izskaidro ES energosistēmas **strukturālās problēmas**.

Pirmkārt, Eiropas atkarība no **importētām fosilām degvielām** rada enerģijas cenu svārstības un augstākas piegādes izmaksas, vienlaikus padarot ES neaizsargātāku pret ārējo spiedienu un globālo tirgus nenoteiktību. Lai gan laikā no 2022. gada augusta līdz 2024. gada maijam pieprasījums pēc dabasgāzes samazinājās par 18 %⁷, ES joprojām ir fosilo degvielu globālo cenu svārstību varā, jo 90 % no tās pieprasījuma pēc dabasgāzes apmierina imports.⁸ Pārmērīgās piegāžu atkarības sekas bija acīmredzamas nesenās enerģētikas krīzes laikā. Krievijas gāzes eksportu izmantoja par ieroci, un tas savukārt izraisīja piegādes nenoteiktību un strauju cenu kāpumu. 2022. gadā **ES importēja fosilo enerģiju 604 miljardu euro vērtībā**, lai gan 2020. gadā bija sasniegts vēsturiski zemākais līmenis, proti, 163 miljardi euro⁹. Tā kā ievērojama daļa (28,9 %) no ES vidējās elektroenerģijas ražošanas struktūras

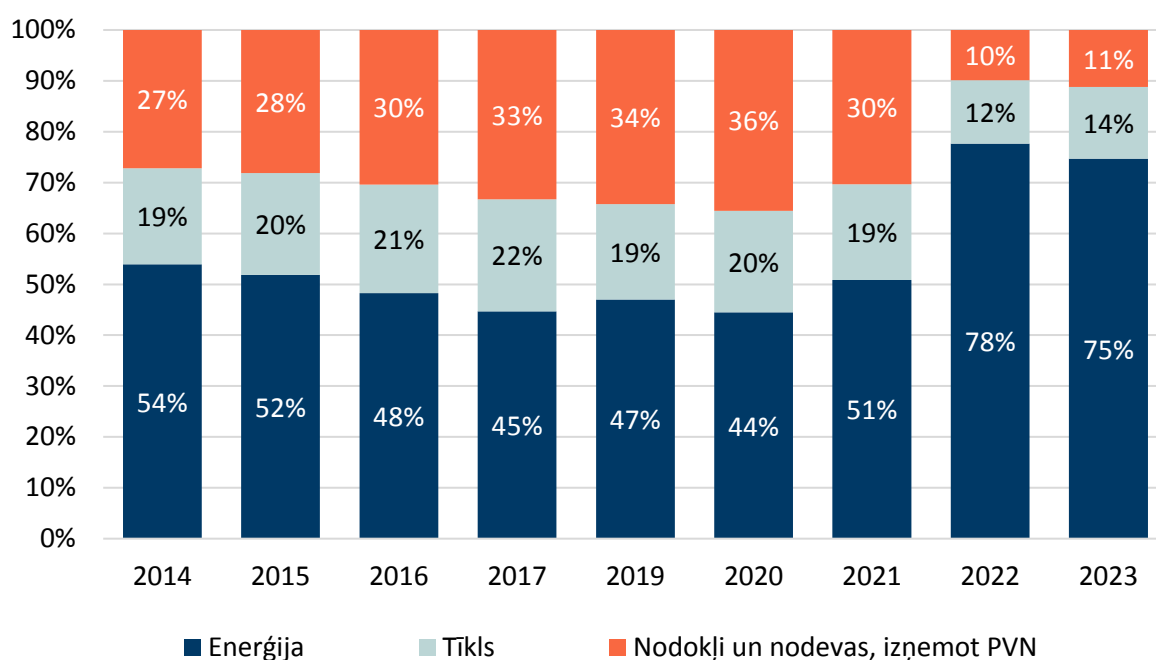
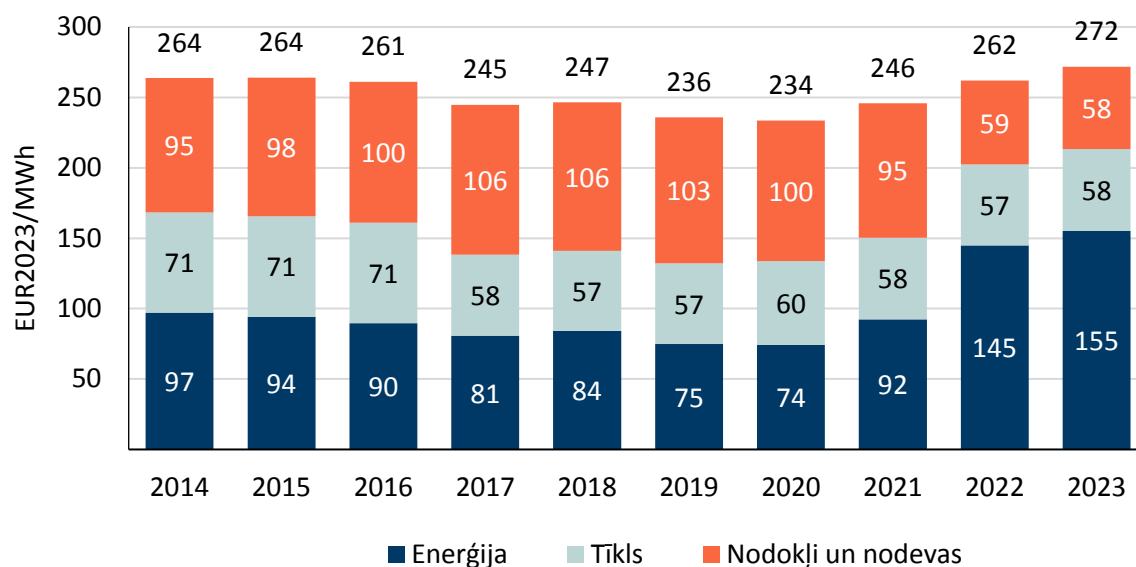
⁶ [ES Konkurētspējas kompass](#) (COM(2025) 30 final)

⁷ [Ietekmes novērtējuma ziņojums par Eiropas 2040. gada klimata mērķrādītāju](#) (SWD(2024) 63 final, 8. pielikums (3/5. daļa), 1.2.3. iedaļa)

⁸ [Eurostat dabasgāzes statistika](#). Eiropa 2024. gadā importēja 273 mljrd. m³ salīdzinājumā ar 334 mljrd. m³ 2022. gadā.

⁹ [Ziņojums par elektroenerģijas cenām un izmaksām Eiropā](#). (COM(2024) 136 final); Eiropas Komisija, 2024. gada marts

joprojām balstās uz fosilajām degvielām¹⁰, tāpat arī transporta sektorā par degvielu lielākoties izmanto naftas produktus, tas **būtiski ietekmē patērētāju enerģijas izmaksas** (sk. 2. attēlu).

2. attēls. ES elektroenerģijas cenas, ko maksā mājsaimniecības (DD grupa, pa kreisi) un rūpnieciskie patērētāji (ID grupa, pa labi) 2023. gada reālajās cenās¹¹.

Otrkārt, enerģijas izmaksas ietekmē arī **nepietiekama efektivitāte un nepilnīga integrācija elektroenerģijas sistēmā**. Eiropas tīkls ir pats integrētākais pasaulē, tomēr lētāku un tīrāku energoavotu integrācijas uzlabošana vēl aizvien prasa daudz darba pie **starp savienojumiem, tīkla infrastruktūras, energosistēmas integrācijas un sistēmas elastības**, lai veicinātu lētāku un tīrāku enerģijas avotu integrāciju. **Ilgas atļauju piešķiršanas procedūras** tīras enerģijas un tīkla projektiem vēl vairāk kavē progresu. Pašreizējās aplēses liecina, ka 2030.

¹⁰ [European electricity review 2025](#); EMBER, 2025. gada janvāris

¹¹ Eurostat, [nrg_pc_204_c](#) un [nrg_pc_205_c](#), 2025. gada 17. februāris.

gadā vēl trūks aptuveni puse no ES nepieciešamajām pārrobežu elektroenerģijas jaunajām jaudām¹², un tas kavēs mūsu enerģijas tirgus pilnīgu integrāciju.

Visbeidzot, **pieaugošās sistēmas izmaksas**, kas jāsedz no tīkla maksām, nodokļiem un nodevām, vēl vairāk paaugstina elektroenerģijas cenas un veido būtisku pozīciju rēķinos, kas turklāt var vēl pieaugt, jo mūsu tīkli turpmākajos gados prasīs ievērojamas investīcijas.

3. ĪSTAS ENERĢĒTIKAS SAVIENĪBAS IZVEIDE — LĒTĀKAS ENERĢIJAS PAMATS

ES enerģētikas politika krustcelēs

Enerģija ir mūsu Savienības stūrakmens un dzinējspēks. Tomēr, lai gan esam izveidojuši savstarpēji cieši saistītu enerģijas tirgu, mums vēl nav izdevies izveidot **īstu enerģētikas savienību**. Eiropas Savienība ir kritiskā pagrieziena punktā. **Risināmās problēmas ir skaidras un neatliekamas**. Mūsu enerģijas izmaksas joprojām ir salīdzinoši augstas, un tas rada **reālu Eiropas deindustrializācijas risku** un kritiskus draudus mūsu ekonomikai.

Rīcība maksās, bet bezdarbība izmaksās vēl dārgāk. Apstāšanās pusceļā uz dekarbonizāciju rada slogu mūsu ekonomikai un mūsu rūpniecisko kapacitāti. Piemēram, 2023. gadā, kad Vācija iegrožoja atjaunīgās enerģijas ražošanu, tas tai izmaksāja vairāk nekā 3 miljardus euro, un patērētājiem un uzņēmumiem gāja zudumā ieguvumi no šīs lētās enerģijas ražošanas. Jo komplicētāka kļūst elektroenerģijas sistēmai, jo komplicētākas kļūst arī izmaksas: tīkla pārslodzes pārvaldības izmaksas, galvenokārt saistībā ar pārdispečšanu, 2022. gadā sasniedza maksimumu — 5,2 miljardus EUR¹³, un līdz 2030. gadam tās varētu pieaugt līdz 26 miljardiem EUR¹⁴. Visefektīvākais veids, kā tikt galā ar šīm izmaksām, ir kopīgas un stratēģiskas Eiropas investīcijas, vienlaikus nodrošinot tehnoloģisko neitralitāti.

Ja pārkārtošanās netiks novesta līdz galam, tam pievienosies vēl izmaksas, kas saistītas ar to, ka **netiek pilnībā izmantots mūsu vienotais tirgus** un tā potenciāls samazināt cenas. Piemēram, Dienvidaustrumeiropā pagājušajā vasarā vakaros bija vērojams straujš cenu kāpums, kas vidēji pārsniedza 250 EUR/MWh, kas cita starpā skaidrojams ar pārrobežu jaudu trūkumu un nepietiekamu elastību, ko varētu mazināt savstarpēji ciešāk savienota energosistēma.

Stabila enerģētikas savienība — Tīras rūpniecības kursa dzinējspēks

Skaidri iezīmējas ne tikai problēmas, bet arī enerģētikas savienības loma to risināšanā. Enerģētikas krīzē atklājās vājās vietas, kur mums ir **vairāk jāstiprina infrastruktūra un jāpadziļina ES enerģijas tirgus integrācija**.

Mēs jau esam spēruši nozīmīgus soļus. Ar plānu *REPowerEU* mēs esam veicinājuši energoefektivitāti, izvēršuši tīras enerģijas ražošanu un dažādojuši piegādes un līdz ar to esam padarījuši mūsu energosistēmu noturīgāku. Progress ir bijis acīmredzams. Jaunuzstādītās vēja un saules enerģijas jaudas 2024. gadā sasniedza rekordaugstu līmeni — 78 GW, un siltumsūkņu pārdošanas apjoms 2022. un 2023. gadā sasniedza 3 miljonus vienību. 2024.

¹² [Electricity Infrastructure Monitoring Report 2024](#); ACER, 2024. gada decembris

¹³ Tīkla tarifi laika gaitā līdz 2050. gadam var ievērojami pieaugt, pat par 60 % salīdzinājumā ar 2022. gadu; [Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management](#); ACER, 2024. gada jūlijs

¹⁴ [Redispatch and Congestion Management](#); Kopīgais pētniecības centrs, 2024. gada maijs.

gadā no atjaunīgajiem energoresursiem saražota elektroenerģija līdz šim nebijušā apjomā, proti, 48 % no elektroenerģijas ES (2023. gadā šis rādītājs bija 45 %, bet 2022. gadā — 41 %). **Mūsu pūliņi ir atmaksājušies:** kopš 2023. gada pavasara gāzes cenas ir ievērojami samazinājušās. Tuvākajās nedēļās Komisija arī dos pēdējo grūdienu *REPowerEU* pilnīgai īstenošanai, lai pilnībā izbeigtu Krievijas enerģijas importu. Tomēr, lai rastu ilgstošus ilgtermiņa risinājumus, mums ir nevis jākāpjas atpakaļ, bet jāturpina virzīties uz priekšu. Mums beidzot ir jāpanāk īsta enerģētikas savienība, strādājot **trīs galvenajos virzienos**.

Pirmkārt, mums ir vajadzīgs **pilnībā integrēts enerģijas tirgus**, ko balsta **starp savienots un digitalizēts tīkls** un saskaņots **regulatīvais un pārvaldības režīms**. Iekšējā enerģijas tirgus un Eiropas elektroenerģijas tirgu integrācijas sniegtais labums patērētājiem jau tagad sasniedz aptuveni 34 miljardus euro gadā¹⁵. 2030. gadā **ieguvums no šīs ciešākās integrācijas pieaugs līdz pat 40–43 miljardiem EUR gadā**¹⁶. Būs vajadzīgi apjomīga tīkla modernizācija, un tas jādara izmaksu ziņā visefektīvākajā veidā: plašāk jāizmanto tīkla uzlabošanas tehnoloģijas un elastīgi jāizmanto pati sistēma, jo tas ļautu ietaupīt līdz 35 % no tradicionālā tīkla paplašināšanas izmaksām. Reģionālā sadarbība visā Eiropā, kuras pamatā ir labāka savienojamība un ciešāka koordinācija¹⁷, var pat par 20 % samazināt vajadzību investīcijām elastībā¹⁸.

Otrkārt, mums ir vajadzīga **dekarbonizēta energosistēma**, kuras pamatā ir **tīras enerģijas un elektrifikācijas** būtiska izvēršana un **energoefektivitāte**. Pasaule straujāk nekā jebkad agrāk virzās uz tīru enerģiju. Pasaulē kopējie tēriņi tīrai enerģijai pērn sasniedza rekordu — 1,9 triljonus euro. Uz katru fosilajās degvielās ieguldīto euro atjaunīgajā enerģijā tiek investēti divi euro. Dekarbonizācija ir jāpanāk, jo tā nodrošina ne tikai tīru enerģiju, bet arī kvalitatīvas darbvietas, izaugsmi un enerģētisko drošību. Turklāt fosilo resursu īpatsvara samazināšana Eiropas energosistēmā vēl vairāk pasargātu patērētājus no tirgus svārstībām.

Treškārt, tā kā dabasgāze joprojām veido daļu no Eiropas enerģijas patēriņa, mums ir vajadzīgs **labi funkcionējošs tirgus, kam raksturīga lielāka pārredzamība un konkurence**, turklāt tajā pašā laikā jāturpina diversifikācijas un pieprasījuma samazināšanas centieni. ES joprojām ir vārīga pret svārstīgām starptautiskajām gāzes cenām. Mums ir jāgādā par to, ka gāze tiek tirgota ar taisnīgiem nosacījumiem, un mums ir lieti jāizmanto mūsu kolektīvais spēks. Piemēram, kopš 2023. gada pieprasījuma agregēšanas mehānisms izmantots, lai pirktu/pārdotu 42 miljardus m³, kas ir 13 % no ES gāzes patēriņa minētajā periodā.

Īsāk sakot, tikai **paātrinot investīcijas** tīrā enerģijā un infrastruktūrā, nodrošinot straujāku elektrifikāciju, palielinot energoefektivitāti un nodrošinot pārredzamību un taisnīgumu gāzes tirgos, mēs varam padarīt **enerģiju pieejamu par pieņemamu cenu**. Tāpēc **Eiropai ir vajadzīgs šis rīcības plāns**: lai spētu ātri un noteikti veikt pasākumus, kas jau tuvākajā laikā pazeminās enerģijas izmaksas, lai nodrošināt energosistēmas atbilstību nākotnes prasībām, lai piesaistītu investīcijas un nodrošinātu energoefektivitāti. Šajā ziņā mūsu tiesiskā regulējuma racionalizēšana un administratīvā sloga samazināšana var palīdzēt uzņēmumiem, proti, nodrošināt tīro tehnoloģiju ieviešanas pamanāmību un vienkāršību. Lai īstenotu šo

¹⁵ [ACER's final assessment of the EU wholesale electricity market design](#); ACER, 2022. gada aprīlis.

¹⁶ [Integrating the EU energy market to foster growth and resilience](#); SVF, 2025. gada janvāris. [Realising the benefits of European market integration](#); Baker et al., 2018; Benefits of an integrated European energy market; Booz et al., 2013.

¹⁷ [Redispatch and Congestion Management](#); Kopīgais pētniecības centrs, 2024. gada maijs.

¹⁸ [Power system flexibility in the Penta region](#); Trinomics and Artelys, 2023. gada marts.

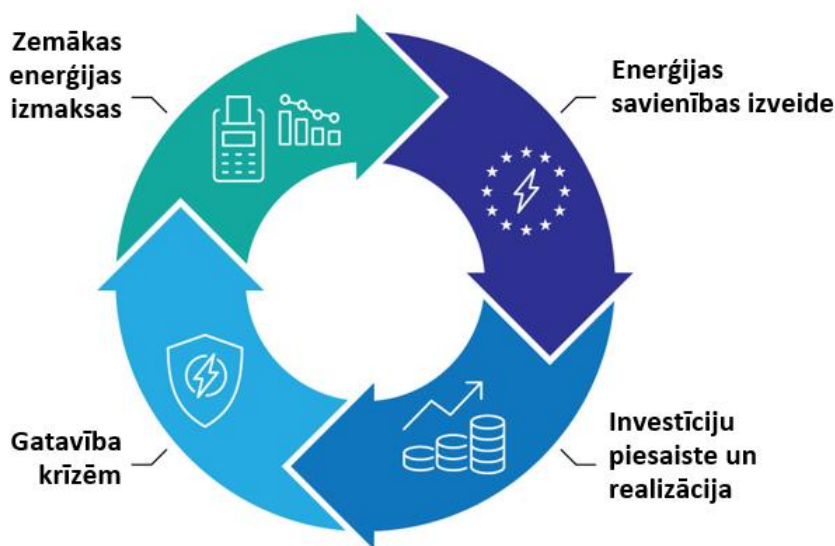
transformatīvo rīcības plānu, būtiska ir Eiropas līderu saskaņota rīcība un iesaistīšanās augstākajā politiskajā līmenī.

Bez enerģētikas pārkārtošanas ES izmaksas par fosilo degvielu importu fosilā 2025. gadā būtu par 45 miljardiem EUR lielāks nekā 2019. gadā, kas ir aptuveni 0,25 % no ES IKP.

Šā rīcības plāna īstenošana ļaus ES ātrāk izmantot ieguvumus, ko sniedz pāreja uz tīru enerģiju. Tas nozīmē, ka katru gadu samazināsies ES fosilo degvielu imports un līdz ar 2030. gadu tiks ietaupīti 130 miljardi EUR gadā, kas atbilst aptuveni 0,65 % no IKP¹⁹. Šādus ietaupījumus, ko dod fosilo degvielu mazāka izmantošana, var aptuveni iedalīt trīs kategorijās: (i) kāpināt elektrifikāciju un energoefektivitāti, kas savukārt samazina kopējo pieprasījumu pēc fosilajām degvielām (25 %), un (ii) pastāvīgo pieprasījumu pēc fosilajām degvielām elektroenerģijas ražošanas sektorā aizstāt ar tīru enerģiju (50 %), un to paveikt palīdzēs (iii) pietiekama tīkla jauda, vieda tīkla infrastruktūra un energosistēmas elastība (25 %). ES izdevumi fosilo degvielu importu ik gadu samazināsies, un 2040. gadā ietaupījums sasniegs pat 260 miljardus EUR²⁰.

4. LĒTĀKA ENERĢIJA VISIEM EIROPAS IEDZĪVOTĀJIEM — RĪCĪBAS PLĀNS

Šajā rīcības plānā ir ierosināta Eiropas Komisijas, Eiropas Parlamenta, dalībvalstu un nozares tūlītēja saskaņota rīcība, lai: i) pazeminātu enerģijas izmaksas visiem; ii) pabeigtu enerģētikas savienības izveidi; iii) piesaistītu investīcijas; iv) panāktu gatavību iespējamām enerģētikas krīzēm. Lielākā daļa darbību tiks īstenotas 2025. gadā, galveno uzmanību pievēršot tām, kas dod tūlītēju atvieglojumu enerģijas patērētājiem.

3. attēls. Lētākas enerģijas rīcības plāna četri pīlāri

¹⁹2025. gada ietaupījums salīdzinājumā ar importa apjomu 2019. gadā, aplēses balstās uz pieņēmumiem par 2024. gada fosilo degvielu tūlītējām cenām. Par pamatu ņemot 2022. gada (augstākās) cenas, ikgadējie ietaupījumi pieaugtu no 140 miljardiem EUR 2025. gadā (aptuveni 0,75 % no IKP) līdz 340 miljardiem EUR 2030. gadā (1,75 % no prognozētā IKP) un līdz 600 miljardiem EUR 2040. gadā (2,7 % no prognozētā IKP).

²⁰ 1,2 % no aplēstā ES IKP. 2040. gada ietaupījumi tiek aprēķināti, pieņemot, ka 2040. gadā SEG samazināšanas mērķis būs 90 %.

I pīlārs: Zemākas enerģijas izmaksas

Lai samazinātu enerģijas izmaksas, ir jāpievēršas trim izmaksu komponentiem: **tīkla un sistēmas izmaksas, nodokļi un piegādes izmaksas**. Turklāt, tā kā dabasgāze ir būtiska elektroenerģijas struktūras daļa, rēķinus gan par gāzi, gan elektroenerģiju palīdzēs samazināt labi funkcionējoši gāzes tirgi, kas nodrošina tirgū balstītas cenas. Turklāt, pateicoties energoefektivitātei un taupīšanai, patērētājiem elektroenerģija būs jāiegādājas mazākā daudzumā.

1. darbība. Pazemināt elektroenerģijas izmaksas

Dalībvalstis jau tagad var samazināt elektroenerģijas rēķinus. Lai to panāktu, ir jārīkojas bez kavēšanās, bet arī ir jāizvirza vērienīgākas ieceres, jo īpaši tīkla maksu un nodokļu jomā.

a) Tīkla maksas

Tīkla maksas finansē tīklu fizisko modernizāciju un sistēmas darbību. Investīcijām elektroenerģijas tīkla modernizācijā un paplašināšanā ir vajadzīgs ievērojams kapitāls. Tas ir būtiski, lai veicinātu atjaunīgo energoresursu izmantošanu, elektrifikāciju un jaunu rūpniecisko un komerciālo pieprasījumu. Tajā pašā laikā **elektroenerģijas sistēmas ekspluatācijas izmaksas pieaug**²¹. Tīkla maksas, kas stimulē sistēmas efektivitāti un lētākas tīras elektroenerģijas izmantošanu, varētu strauji samazināt kopējās sistēmas ekspluatācijas izmaksas, piemēram, samazināsies pārdispečēšanas vajadzības un izmaksas, samazināsies maksimumslodzes pieprasījums un līdz ar to arī nepieciešamās investīcijas tīklā un galu galā samazināsies tīkla maksas komponentu enerģijas rēķinos salīdzinājumā ar situāciju, kad nekas netiek darīts.

Turklāt, tā kā nepieciešamās investīcijas ir apjomīgas, to sadalīšana laikā varētu palīdzēt nodrošināt, ka izmaksas patērētājiem saglabājas ierobežotas. Tas ir īpaši svarīgi tad, ja investīcijas notiek apstākļos, kas nav skaidrs, kā elektrifikācijas iespaidā nākotnē pieaugs pieprasījums pēc elektroenerģijas, un likt šīs investīcijas segt pašreizējiem lietotājiem var radīt netaisnīgu apgrūtinājumu agrīnajiem ieviesējiem un tā palēnināt elektrifikāciju²².

²¹No 2020. līdz 2022. gadam pārdispečēšanas izmaksas gandrīz divkāršojās, sasniedzot 4,2 miljardus EUR, kompensējošās tirdzniecības izmaksas divkāršojās līdz 0,8 miljardiem EUR, un citas izmaksas samazinājās līdz 0,2 miljardiem EUR. Pārslodzes vadības izmaksas ir atkarīgas no sistēmas darbību efektivitātes un elektroapgādes izmaksām, kas 2022. gadā bija īpaši augstas enerģētiskās krīzes dēļ. Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system; ACER, 2024. gada decembris

²² Šādi pasākumi, ko piemēro dabiskiem vai juridiskiem monopoliem, visticamāk, nebūs valsts atbalsts un var atbilst tīkla tarifu principiem, kas atspoguļo izmaksas. Sk. Komisijas paziņojuma par valsts atbalsta jēdzienu 188. un 211. punktu, kā arī CEEAG 373.–375. punktu. Attiecībā uz Vācijas ūdeņraža pamatsistēmu Komisija konstatēja, ka šāds pasākums ir saderīgs ar valsts atbalstu (Komisijas Lēmums C(2024) 4366 *final* lietā SA.113565).

Kas	Efektīvākas tīkla maksas, lai samazinātu energosistēmas izmaksas
Kā	Komisija: - nāks klajā ar tarifu metodiku, kā noteikt tīkla maksas tā, lai stimulētu elastības izmantošanu un investīcijas elektrifikācijā, vienlaikus saglabājot stimulus investēt tīklā un nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Tas ļaus tīklu lietotājiem pielāgot savu enerģijas patēriņu vai novirzīt to uz laiku un vietu, kur ir pieejami vislētākie enerģijas avoti un kad tas ir izmaksefektīvāk visai sistēmai; - vajadzības gadījumā nāks klajā ar tiesību akta priekšlikumu, lai to padarītu juridiski saistošu; - nāks klajā ar norādījumiem, kā attiecīgā gadījumā specifiskos gadījumos dalībvalstis varētu izmantot savu publisko budžetu tīkla maksu samazināšanai, lai segtu papildu izmaksas, kas izriet no dekarbonizācijas un tirgus integrācijas paātrināšanas pasākumiem, jo īpaši tādiem kā starpsavienojumi, būtiska tīkla modernizācija vai atkrastes tīkla pieslēguma infrastruktūra, saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem un konkurences tiesību aktiem. Piemēram, valsts budžets var nodrošināt ātrāku amortizāciju tīkla investoriem, vienlaikus izvairoties no cenu kāpuma patērētājiem; - nāks klajā ar norādījumiem par apsteidzošām investīcijām elektrotīklos, vienlaikus nodrošinot patērētājiem pieejamību cenas ziņā, lai turpinātu atbalstīt sistēmu operatorus, regulatīvās iestādes un dalībvalstis.
Kad	2025. g. 2. cet.
Ietekme	Elastība samazinās maksimālo pieprasījumu un mazinās gan energosistēmas izmaksas, gan kopējās vajadzības pēc investīcijām jaunos tīklos . Izvairoties no nekontrolēta tīkla pārvaldības izmaksu pieauguma, kas citādi līdz 2030. gadam sasniegs 26 miljardus EUR, izdosies pazemināt tīkla maksas, ko patērētāji maksās kā daļu no elektroenerģijas rēķina.

b) Nodokļi un nodevas

Rēķinus palielina arī augstie elektroenerģijas nodokļi, un pašreizējā nodokļu struktūra nav tāda, ka fosilo degvielu izmantošana būtu mazāk izdevīga par elektroenerģijas izmantošanu, un tas savukārt palēnina elektrifikāciju un mazina pieprasījumu pēc lētas pašmāju elektroenerģijas. Elektroenerģijai piemēro divus galvenos nodokļus: PVN un enerģijas nodokli, ko papildina citi valsts nodokļi. Enerģijas nodokļu direktīva²³ paredz minimālos nodokļus (akcīzes nodokļus) elektroenerģijai un ļauj dalībvalstīm samazināt nodokļa likmi līdz nullei, ja tas ir juridiski iespējams, energoietilpīgām nozarēm un mājtsaimniecībām, kā arī — jau runa ir par atjaunīgo enerģiju – visām pārējām nozarēm.

Nodokļu pazemināšana ir **izrādījusies ļoti iedarbīga enerģijas rēķinu ierobežošanā** enerģētikas krīzes laikā, kad dalībvalstis īstenoja PVN un enerģijas nodokļu samazinājumus un ienākumu pārvedumus par labu neaizsargātām grupām²⁴. Piemēram, Francijā

²³ [Padomes Direktīva 2003/96/EK, kas pārkārto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai.](#)

²⁴ [Ziņojums par enerģētikas savienības stāvokli, ‘Es norādes par enerģētisko nabadzību un Komisijas dienestu darba dokuments, kas pievienots 2023. gada ieteikumam par enerģētisko nabadzību](#); Eiropas Komisija, 2023. [National fiscal policy responses to the energy crisis](#); Bruegel, 2023. gada jūnijs

elektroenerģijas patēriņa nodoklis tika samazināts no 22,5 EUR/MWh līdz 0,6 EUR/MWh²⁵. Šādam atbalstam vajadzētu būt īpaši vērstam uz mērķa efektīvu sasniegšanu, vienlaikus samazinot fiskālās izmaksas²⁶.

Kas	Zemāki nodokļi elektroenerģijai un ar enerģijas izmaksām nesaistītu komponentu svīturošana no rēķiniem
Kā	Padomei būtu jāpabeidz 2021. gadā ierosinātā Enerģijas nodokļu direktīvas (“END”) pārskatīšana, kuras mērķis ir: i) labāk saskaņot energoproduktu aplikšanu ar nodokļiem ar ES enerģētikas un klimata politiku; ii) veicināt tīras tehnoloģijas; iii) atcelt novecojušus atbrīvojumus un samazinātas likmes, kas pašlaik veicina fosilo degvielu izmantošanu. Komisija ir gatava turpināt atbalstīt direktīvas pieņemšanu. Komisija atgādina, ka dalībvalstis var i) samazināt valsts nodokļus un nodevas elektroenerģijas rēķinos līdz minimālajām akcīzes nodokļa likmēm, kas uzņēmumiem paredzētas Enerģijas nodokļu direktīvā, proti, 0,5 EUR/MWh²⁷; ii) piemērot PVN direktīvā un to grozošajā Padomes direktīvā atļauto samazināto PVN likmi vismaz 5 % apmērā²⁸; iii) atcelt ar enerģiju nesaistītas nodevas²⁹; iv) novirzīt nodevas, ar kurām finansē enerģētikas politiku, uz vispārējo budžetu³⁰. Saskaņā ar Enerģijas nodokļu direktīvu, kas ļauj samazināt nodokļus līdz nullei par mājāsaimniecību un energoietilpīgo nozaru patērēto enerģiju, Komisija izdos ieteikumu dalībvalstīm par to, kā izmantot šādu elastību un nodrošināt, ka elektroenerģijai visās nozarēs tiek piemēroti mazāki nodokļi nekā citiem enerģijas avotiem, vienlaikus cenšoties sasniegt mūsu ilgtermiņa dekarbonizācijas mērķus.
Kad	No pārskatītās Enerģijas nodokļu direktīvas pieņemšanas. Komisijas papildu ieteikumi 2025. gada 4. ceturksnī.
Ietekme	Enerģijas rēķinu tūlītēja samazināšanās ar potenciālu vismaz uz pusi samazināt nodokļu komponentu (EUR/MWh), pamatojoties uz pieredzi, kas gūta ar nodokļu samazinājumiem 2022.–2023. gadā (sk. 2. attēlu). Straujāka elektrifikācija, pateicoties fiskāliem stimuliem, un mazāka atkarība no fosilajām degvielām.

²⁵ [Recommendations for future-proof electricity market design in light of the 2021-23 energy crisis](#); Pollitt et al., 2024

²⁶ Komisijas paziņojumā “[Fiskālās politikas norādes 2024. gadam](#)” (COM(2023) 141 final) ir ieteikts, ka dalībvalstīm vairāk nekā iepriekš jāpievēršas mērķorientētiem pasākumiem, proti, jāatturas no vispārēja atbalsta un jāaizsargā tikai tie, kam tas ir vajadzīgs, proti, neaizsargātas mājāsaimniecības un uzņēmumi.

²⁷ [Enerģijas nodokļu direktīvā 2003/96/EK](#) ir noteiktas minimālās akcīzes nodokļa likmes, kas dalībvalstīm jāpiemēro energoproduktiem, tostarp elektroenerģijai.

²⁸ [ES PVN direktīvā 2006/112/EK](#) ir noteikta minimālā PVN pamatlīkme 15 % apmērā, ko piemēro elektroenerģijai, dabasgāzei un centralizētajai siltumapgādei, un paredzēta samazināta PVN likme vismaz 5 % apmērā. Ar [Padomes Direktīvu \(ES\) 2022/542](#) ir apstiprināts, ka elektroenerģijai var piemērot samazinātu PVN likmi 5 % apmērā. Par samazināto likmju piemērošanu lemj dalībvalstis. Lielākā daļa uzņēmumu var atskaitīt par elektroenerģiju samaksāto PVN ar nosacījumu, ka elektroenerģiju izmanto ar nodokli apliekamām darbībām.

²⁹ Iekļautas vai nu tieši rēķinā, vai tīkla maksā.

³⁰ Tas jo īpaši attiecas uz nodevām atjaunīgās enerģijas atbalsta shēmu ietvaros. Dažkārt tiek ieviestas arī citas enerģijas nodevas (piemēram, par kodoliekārtu dezekspluatācija). Ir iespējams, ka dažas dalībvalstis izvēlas rēķinos saglabāt dažas ar enerģētikas rīcībpolitiku saistītās izmaksas, ja valsts budžets ir ļoti noslogots un ir nepieciešams mazināt risku, ka nākas strauji mainīt valsts politiku. Ar piegādes drošības pasākumiem saistītās izmaksas nevar pārnest uz budžetu, jo tā rezultātā varētu izgaist pieprasījuma reakcijas stimuli un palielināties vispārējās sistēmas izmaksas.

c) Zemākas piegādes izmaksas, pateicoties lielākai konkurencei mazumtirdzniecībā

Pašlaik 73 % ES mājāsaimniecību, kā arī ievērojama daļa mazo un vidējo uzņēmumu ir noslēguši fiksētus elektroenerģijas līgumus³¹. Daudzi varētu samazināt elektroenerģijas rēķinus, pārejot pie konkurētspējīgāka piegādātāja vai novirzot patēriņu uz laika periodiem, kad cenas ir zemākas, bet joprojām saskaras ar tirgus šķēršļiem. Īpaša uzmanība jāpievērš neaizsargātiem patērētājiem. Lētākai enerģijai veltītajos pasākumos vajadzētu ņemt vērā specifiskās vajadzības, kas ir mājāsaimniecībām ar zemākiem ienākumiem, t. sk. apsvērt elastīgus rēķinu piestādīšanas mehānismus, lai nepieļautu, ka ekonomiski nelabvēlīgā situācijā esošu grupu atslēgšanu no enerģijas. Jāstiprina arī energokopienas, lai vietējās kopienas, iedzīvotāji un uzņēmumi varētu apvienot spēkus un ieguldīt tīras enerģijas projektos vietējā līmenī; tādējādi tie varēs ražot, pārdot un patērēt paši savu atjaunīgo enerģiju. Ir būtiski, lai ES arī turpmāk nodrošināt īpašu finansējumu pietiekamā apjomā, lai būtu iespējams pabeigt enerģētikas savienības izveidi.

Kas	Patērētāju iespējas pāriet uz lētākiem enerģijas piegādātājiem un gūt labumu no lētākas atjaunīgās enerģijas, kā arī cīņa ar enerģētisko nabadzību
Kā	Komisija nāks klajā ar Iedzīvotāju enerģētikas paketi, kuras uzdevums būs kāpināt iedzīvotāju līdzdalību enerģētikas pārkārtošanā un stiprināt enerģētikas savienības sociālo dimensiju, jo īpaši: - sniegt norādes dalībvalstīm, kā likvidēt esošos šķēršļus, lai patērētāji varētu ietaupīt izdevumus par enerģiju, nomainot piegādātāju un mainot līgumu. Tas nozīmē, ka jāgādā par to, ka patērētāji izprot savu enerģijas rēķinu, proti, jānodrošina skaidra informācija un dati par enerģijas patēriņu un cenām, lai patērētāji varētu savu patēriņu pārvirzīt uz to laika periodu, kad cenas ir zemākas³²; - noteikt pasākumus, kā samazināt enerģētisko nabadzību, tostarp izmantojot energoefektivitāti, un dot iespēju patērētājiem un kopienām ražot, izmantot un pārdot atjaunīgo enerģiju uz saviem noteikumiem, tostarp ar energokopienu starpniecību.
Kad	2025. gada 3. ceturksnis (Iedzīvotāju enerģētikas pakete)
Ietekme	Pārejot uz elektroenerģijas piegādātāju, kas piedāvā viszemākās cenas, mājāsaimniecības var ietaupīt 150–200 EUR gadā ³³ . Piedaloties energokopienās , mājāsaimniecības var ietaupīt 500–1100 EUR gadā ³⁴ .

2. darbība. Samazināt elektroapgādes izmaksas

Lai samazinātu elektroapgādes izmaksas, izšķiroša nozīme ir spēkā esošo ES elektroenerģijas tiesību aktu ātrai un pilnīgai īstenošanai: nesen pieņemtie noteikumi par atļauju piešķiršanu, līgumiem, elastību, patērētāju spēcīnāšanu un tirgus uzraudzību var samazināt izmaksas. Tas būtu jāpapildina ar šādiem tūlītējiem pasākumiem.

³¹ [2024 Market monitoring report on energy retail and consumer protection](#); ACER-CEER, 2024. gada septembris

³² *Ibid.* 7,15 % no mājāsaimniecību patērētājiem mainījuši elektroenerģijas piegādātāju.

³³ [Annual report on the results of monitoring the internal electricity and gas markets in 2021](#); ACER, 2022. gada oktobris.

³⁴ [Collective energy sharing: CBA and survey evidence of the willingness to invest](#); Ovaere, 2023; ieguvumi no 50–50 % saules un vēja enerģijas kolektīvā pašpatēriņa un pārdotās enerģijas pārpalikuma aptuveni 500–1100 EUR/gadā (2020.–2022. gads).

a) *Ilgtermiņa elektroenerģijas piegādes līgumi*

Augstās un svārstīgās gāzes cenas paaugstina elektroenerģijas cenas. **Elektroenerģijas pirkuma līgumi (EPL) un ilgtermiņa līgumi** starp tīras enerģijas attīstītājiem un rūpnieciskajiem patērētājiem un uzņēmumiem ļauj tiem ilgtermiņā gūt labumu no stabilām un lētām elektroenerģijas cenām. EPL var būt nozīmīga loma projektu riska mazināšanā, jo tie atjaunīgās enerģijas attīstītājiem dod iespēju nodrošināt ilgtermiņa cenu par savu izlaidi, kas savukārt palīdz investīciju lēmumu pieņemšanā. Tie var arī nodrošināt ilgtermiņa cenu stabilitāti rūpnieciskajiem patērētājiem. Lai gan pieprasījums pēc EPL pieaug³⁵, jādara vairāk, lai šādu līgumu tiktu izmantoti aizvien plašāk un biežāk; tas attiecas arī uz energoietilpīgiem uzņēmumiem, kuriem pagaidām nav plašu iespēju šādus līgumus izmantot un kuri joprojām var saskarties ar šķēršļiem. Komisija pastiprinās centienus saskaņā ar elektroenerģijas tirgus noteikumiem **atsaistīt elektroenerģijas rēķinus no cenu svārstīguma**, veicinot ilgtermiņa elektroenerģijas piegādes līgumu ieviešanu.

Kas	Mazumtirdzniecības elektroenerģijas rēķinu atsaistīšana no augstajām un svārstīgajām gāzes cenām
Kā	Šķēršļus, ar ko jauni tirgus dalībnieki³⁶, jo īpaši no energoietilpīgām nozarēm, saskaras, kad tie vēlas noslēgt ilgtermiņa energolīgumus, samazināt, atbalstot nacionālos režīmus un ieviešot riska mazināšanas instrumentus. Komisija: - kopā ar Eiropas Investīciju banku (EIB) uzsāks izmēģinājuma programmu, kuras ietvaros EIB sniegs pretgarantiju elektroenerģijas pirkuma līgumos, ko uzņēmumi noslēguši par elektroenerģijas ražošanas ilgtermiņa iegādi, par aptuveni 500 miljoniem euro. Saskaņā ar elektroenerģijas tirgus modeļa pieeju Komisija sadarbosies ar EIB, lai tehnoloģiski neitrālā veidā popularizētu EPL, tostarp pārrobežu EPL; - sniegs norādījumus dalībvalstīm par to, kādi ir efektīvi cenu starpības līgumi, tostarp par to iespējamo kombinēšanu ar EPL; - pieņems jaunus noteikumus, lai atbalstītu Eiropas nākotnes tirgu turpmāku attīstību un palielinātu riska ierobežošanas iespējas.
Kad	Regulatīvo šķēršļu novēršanai jāsākas nekavējoties. 2025. g. 2. cet.: koordinācija ar EIB līdz 2025. gada 4. cet.: norādījumi dalībvalstīm par cenu starpības līgumiem
Ietekme	Lielāka cenu stabilitāte pircējiem, pateicoties tam, ka Eiropas uzņēmumiem būs vieglāk pārciest enerģijas izmaksu svārstīgumu un piekļūt labākām pārrobežu riska ierobežošanas iespējām. Ilgtermiņa līgumi arī nodrošinās atjaunīgās enerģijas ražotājiem garantētos ienākumus, kas vajadzīgi, lai samazinātu kapitāla izmaksas, un tas palīdzēs mazināt spiedienu uz patērētājiem un nodokļu maksātājiem ³⁷ .

b) *Īsāks atļauju piešķiršanas laiks jaundai tīrai elektroapgādei un energoinfrastrukturai*

Atjaunīgās elektroenerģijas ražošana tagad ir galvenais veids, kā iegūt jaunas elektroenerģijas ražošanas jaudas ar **zemākajām izmaksām**³⁸³⁹. Tomēr līdz brīdim, kad

³⁵ Līdz 2024. gadam ES kumulatīvā nolīgtā jauda sasniedza 48,4 GW (avots: [RE-Source](#))

³⁶Piemēram, kredītpēja, līgumu sarežģītība un riska ierobežošanas pieejamība. [Commercial PPAs](#); Baringa for EIB, 2022

³⁷ [Phased European Union electricity market reform](#); Bruegel, 2023. gada marts

³⁸ [Renewable power generation costs in 2023](#); IRENA, 2024. gada septembris

darboties sāk jauns vēja enerģijas projekts, var paiet 7-10 gadi, jauns sadales tīkla projekts — 8-10 gadi⁴⁰, jauns pārvades tīkla projekts — pat 17 gadi⁴¹. Tas nopietni kavē atjaunīgās enerģijas plašu izvēršanu un var ietekmēt projektu ekonomisko modeli.

Visos līmeņos — ES, valstu, reģionālajā un vietējā līmenī — **iestādēm ir jāpieliek maksimālas pūles, lai paātrinātu atļauju piešķiršanas procedūras** tīkla, uzkrāšanas un tīras enerģijas projektiem, kā izklāstīts Dragi ziņojumā. Te ietilpst atļauju piešķiršana infrastruktūrai, kas var nodrošināt elektroenerģijas sistēmas elastību, piemēram, elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktiem. Komisija aicina **dalībvalstis ātri īstenot** nesen pieņemto tiesisko regulējumu par atļauju piešķiršanu tīras enerģijas projektiem⁴². Neseno **atļauju piešķiršanas reformu** ietekme jau ir redzama dalībvalstīs, kuras ir plaši izmantojušas ārkārtas regulējumu. Piemēram, Vācijā energokrīzes laikā tika paātrināta atļauju piešķiršana, un tā rezultātā **jauniem sauszemes vēja projektiem piešķirto atļauju skaits** kopš 2022. gada ir vairāk nekā **trīskāršojies**, kas nozīmē, ka viena gada (2023. g.) laikā **iekārtu skaits ir pieaudzis par 48 %**⁴³, un kopš 2023. gada 2. ceturkšņa **atļauja ir piešķirta pārvades tīkliem aptuveni 3300 km garumā**, kas nozīmē, ka **ietaupītais laiks ir no 12 mēnešiem līdz 3 gadiem**.

Turklāt liela daļa laika, kas vajadzīgs atļauju piešķiršanas procesiem attiecībā uz investīcijām tīrā enerģijā, uzkrāšanu un tīkliem, ir atvēlēta vidiskajiem novērtējumiem. Ir **mērķtiecīgi jāatjaunina vidisko novērtējumu tiesiskais regulējums**, lai ievērojami vienkāršotu un saīsinātu atļauju piešķiršanas procedūras šādiem projektiem, vienlaikus **saglabājot vides aizsardzības pasākumus un aizsargājot cilvēka veselību**. Lai samazinātu enerģijas izmaksas, **būtiski ir saīsināt arī termiņus, kādos notiek atļauju piešķiršana energoinfrastrukturai valstu līmenī**. To var atvieglot tādi pasākumi kā klusējot izteikta piekrišana konkrētiem administratīviem lēmumiem atļauju piešķiršanas procesā, ja šis princips pastāv valsts tiesību sistēmā, un attīstītājiem paredzētas vienas pieturas aģentūras.

Dragi ziņojumā arī secināts, ka lielāka uzmanība ir jāpievērš nacionālo atļauju piešķiršanas procesu digitalizācijai visā ES un atļaujas izsniedzošo iestāžu resursu trūkuma novēršanai. Būs **jādigitalizē atļauju piešķiršanas process** un vidiskie un ģeoloģiskie dati, kas vajadzīgi investīcijām tīrā enerģijā. Turklāt **detalizētāki dati** par vēja un saules enerģijas resursu potenciālu visā ES palīdzēs dalībvalstīm kartēt teritorijas, kas vajadzīgas to nacionālo mērķrādītāju sasniegšanai, kā arī noteikt **paātrinātas atjaunīgo energoresursu apguves teritorijas**, kā paredzēts Atjaunīgās enerģijas direktīvā. **Racionalizēta atļauju piešķiršana aptvers hibrīdenerģijas projektus**, kuros izmanto vairākas tehnoloģijas, piemēram, atjaunīgās enerģijas ražošanu un uzkrāšanu, izmantojot vienu un to pašu tīkla pieslēgumu. Visbeidzot, Komisija izvērtēs iespēju racionalizēt pašreizējo atļauju piešķiršanas un licencēšanas praksi jaunu kodolenerģijas tehnoloģiju, piemēram, **mazo modulāro reaktoru** (MMR), ieviešanai.

³⁹ Energoprojektu izmaksu samazināšanos sekmē ne tikai atļauju piešķiršanas racionalizēšana, bet arī citi faktori, piemēram, piekļuve konkurētspējīgiem finansēšanas nosacījumiem, noturīga piegādes ķēde ar pietiekamu pašmāju ražošanas jaudu un kvalificētu darbaspēku, kā arī tehnoloģiju attīstība.

⁴⁰ [Guidance on EU permitting-related provisions on grid and renewable energy projects](#); EU DSO Entity, 2025. gada janvāris

⁴¹ [Uckermark](#) 115-km 380 kV gaisvadu līnijas projekts (sk. [S&P](#))

⁴² [Atjaunīgās enerģijas direktīva](#); [TEN-E regula](#); [Atjaunīgo gāzu, dabasgāzes un ūdenraža tirgus direktīva](#)

⁴³ 15,2 GW 2024. gadā ([EE-Statistik Auswertung Januar 2025](#)). Sk. arī [Reuters](#).

Kas	Ātrāka atļauju piešķiršana straujākai enerģētikas pārkārtošanai
Kā	Dalībvalstīm: - jāpaātrina atļauju piešķiršanas un regulatīvās procedūras, ātri transponējot un īstenojot tiesību aktus; - jāstiprina savas atļauju piešķiršanas iestādes, tostarp izmantojot publiskos līdzekļus un pietiekamu cilvēkkapitālu, un jāmeklē vienotas digitalizācijas pieejas atļauju piešķiršanai un vidisko novērtējumu ziņojumiem. Komisija dalībvalstīm palīdzēs šādi: - izstrādās īpašus norādījumus par inovatīviem atjaunīgo energoresursu izvēršanas veidiem⁴⁴ un par specializētām tīkla un uzkrāšanas teritorijām; - izvērsīs īpašu īstenošanas atbalstu, paplašinot <i>Accele-RES</i> īstenošanas plānu un cita starpā pilnībā izmantojot Atļauju piešķiršanas ekspertu grupas un Saskaņotās rīcības foruma (<i>CA-RES</i>) potenciālu⁴⁵; to papildinās īstenošanas dialogs, kurā apzinās atlikušos šķēršļus atļauju piešķiršanai un iespējamo turpmāko rīcību; - pastiprinās paraugprakses apmaiņu un šķēršļu un risinājumu apzināšanu, izmantojot to valsts iestāžu tīklus un ekspertu grupas, kuru kompetencē ir atļauju piešķiršana, un dialogu ar reģionālajām, valsts un vietējām ieinteresētajām personām; - modernizēs dalībvalstīm domāto tiešsaistes norāžu rīku par atļauju piešķiršanu;⁴⁶ - sniegs atbalstu, izmantojot tehniskā atbalsta instrumentu (TAI)⁴⁷, vairoš dalībvalstu informētību par 2025. gada uzaicinājumu un 2026. gadā uzsāks jaunu TAI vadošo iniciatīvu. Komisija: - Eiropas Tīklu paketes ietvaros nāks klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem, lai paātrinātu atļauju piešķiršanu tīkliem, uzkrāšanai un atjaunīgajiem energoresursiem, tostarp racionalizējot vidiskos novērtējumus un saīsinot atļauju piešķiršanas termiņus; - novērtēs, kā iespējams racionalizēt licenču izsniegšanu jaunām kodolenerģijas tehnoloģijām, un publicēs paziņojumu par MMR.
Kad	Pēc iespējas drīzāk: nacionālo atļauju piešķiršanas režīmu pielāgošana. 2025. gada vidus: - jaunu, detalizētāku datu publicēšana par atkrastes vēja enerģijas un saules fotoelementu enerģijas potenciālu Energoindustriālās ģeogrāfijas laboratorijas portālā (2025. gada aprīlis); - norādījumi par inovatīviem atjaunīgo energoresursu izvēršanas veidiem un par tīkla un uzkrāšanas teritorijām; - īstenošanas atbalsts. Kopā ar Tīklu paketi: tiesību aktu priekšlikumi par atļauju piešķiršanas procesu paātrināšanu tīkla, uzkrāšanas un atjaunīgās enerģijas projektiem. 2026. gads: jauns uzaicinājums piedalīties TAI vadošajā iniciatīvā; paziņojums par MMR.

⁴⁴Piemēram, agro-solārie risinājumi, ēkā integrēti fotoelementi un balkona saules enerģijas sistēmas.

⁴⁵ Saskaņotās rīcības forums attiecībā uz Atjaunīgo energoresursu direktīvu (<https://www.ca-res.eu/>)

⁴⁶ [Renewable Energy Directive Q&A tool](#)

⁴⁷ [Regula \(ES\) 2021/240, ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu](#)

Ietekme	Spēkā esošo ES tiesību aktu īstenošana dalībvalstīs un jaunie pasākumi var samazināt atļauju piešķiršanas procedūru ilgumu līdz mazāk nekā sešiem mēnešiem vienkāršākiem projektiem, piemēram, energoatjaunināšanai paātrinātās atjaunīgo energoresursu apguves teritorijās, un līdz 12 mēnešiem ārpus tām; mazāk nekā 12 mēnešiem vai diviem gadiem atjaunīgās enerģijas projektiem (paātrinātās apguves teritorijās vai ārpus tām) un sarežģītiem, piemēram, atkrastes vēja enerģijas projektiem, — mazāk nekā diviem gadiem paātrinātās atjaunīgo energoresursu apguves teritorijās un trīs gadiem ārpus tām. Turklāt uzlabots tiesiskais regulējums novērsīs esošās nepilnības.
---------	--

c) Tīkli un starpsavienotāji kā enerģētikas pārkārtošanas un rūpniecības dekarbonizācijas veicinātāji

Efektīvs tīkls nodrošina enerģijas plūsmu no vietas, kur tā tiek ražota, uz vietu, kur tā ir vajadzīga. Tas mazina cenu maksimuma epizodes un nodrošina, ka ikviens gūst labumu no enerģijas par vislabākajām izmaksām. Tāpēc ir svarīgi teritorijas ar lielu pieejamo tīras enerģijas potenciālu savienot ar Eiropas reģioniem, kuros ir liels enerģijas pieprasījums, lai enerģiju par pieņemamu cenu varētu piegādāt tur, kur tā visvairāk vajadzīga.

Šajā desmitgadē investīcijām elektrotīklos ir nepieciešami 584 miljardi EUR^{48,49}. **Tomēr pārrobežu infrastruktūras vajadzības bieži vien nesakrīt ar konkrētiem projektiem**, un tas rada nepamatotas cenu atšķirības starp dažiem reģioniem, piemēram, tādas, kā nesen novērots Dienvidaustrumeiropā. Energoregulatoru sadarbības aģentūra (ACER) ir konstatējusi, ka vēl aizvien nav atrisināts jautājums ar 32 GW pārrobežu jaudas, kas vajadzīga līdz 2030. gadam⁵⁰. Lieli reģionāla vai ES mēroga infrastruktūras projekti joprojām saskaras ar problēmām, kas saistītas ar projektu izmaksu pieaugumu⁵¹ un izmaksu un ieguvumu taisnīgu sadali⁵². Četri šādu trūkstošu vadošo savienojumu piemēri ir šādi:

- integrēta atkrastes tīkla izveide ziemeļu jūrās;
- ciešāka Baltijas valstu fiziskā integrācija ar Centrāleiropu un Ziemeļeiropu pēc Baltijas sinhronizācijas un pārrobežu infrastruktūras drošības nodrošināšana Baltijas jūras reģionā;
- plašāki Pireneju pussalas starpsavienojumi ar pārējo Eiropu;
- Dienvidaustrumeiropas un Centrāleiropas savstarpējās savienojamības un tirgus integrācijas palielināšana.

Ieguvumi no šiem vadošajiem projektiem nāks par labu ne tikai dalībvalstīm, kurās projekti tiek īstenoti. Tas nozīmē, ka enerģētikas savienība var īstenoties, tikai pateicoties jauniem projektiem un straujākai esošo projektu pabeigšanai. Ņemot vērā šo projektu mērogu un ietekmi, ir būtiski, ka **ES arī turpmāk nodrošina pietiekamu finansējumu**, lai atbalstītu enerģētikas savienības starpsavienojumu pabeigšanu gan pārrobežu, gan valstu līmenī. Investīcijas, kuru mērķis ir sasniegt ES dekarbonizācijas mērķus un novērst šķēršļus mūsu

⁴⁸ [ES rīcības plāns attiecībā uz tīkliem \(COM\(2023\) 757 final\)](#)

⁴⁹ [Redispatch and Congestion Management](#); Kopīgais pētniecības centrs, 2024. gada maijs.

⁵⁰ [Electricity infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system](#); ACER, 2024. gada decembris

⁵¹ “Celtic Interconnector” no 930 milj. EUR līdz 1 482 milj. EUR ([CRE](#)), “Biscay Bay” no 1 750 milj. EUR līdz 2 600 milj. EUR ([CRE](#)). Tiek ziņots, ka “Princess Elisabeth” izmaksas ir pieaugušas no 2,2 miljardiem līdz 7–8 miljardiem euro (Brussels Times: [1](#) un [2](#)).

⁵² 2024. gadā [SE-DE starpsavienojuma](#) projekts tika atcelts (sk. [FT](#)), jo nevarēja vienoties par patērētāju pārpalikuma sadali.

enerģētikas savienībai, sniedz Eiropai iespēju pazemināt enerģijas cenas, palielināt enerģētisko drošību un uzņemties vadošo lomu tīro tehnoloģiju jomā⁵³. Turklāt paziņojumā “Ceļā uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu”⁵⁴ ir atzīts, ka mums ir jānodrošina, ka ar ES budžetu tiek atbalstīti Eiropas sabiedriskie labumi, jo īpaši pārrobežu projekti.

Tajā pašā laikā efektīvi jāizmanto esošā infrastruktūra. Piemēram, vismaz 70 % no starpsavienojumu jaudas būtu jādara pieejama elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecībai, taču lielākā daļa dalībvalstu joprojām ir tālu no šā mērķa⁵⁵.

Visā Eiropā valstu līmenī **eksponenciāli pieaug tīkla pieslēguma pieprasījumi sadales tīkliem**, veidojas garas rindas, kas palēnina atjaunīgo energoresursu izmantošanu, elektrifikāciju un industriālo klasteru izveidi un kavējot investīcijas. Papildus elektroenerģijai ir vajadzīgi jauni **ūdeņraža, oglekļa un vietējās siltumapgādes tīkli**.

Kas	Tīklu paplašināšanas, modernizācijas un digitalizācijas paātrināšana
Kā	Pamatojoties uz 2023. gadā pieņemto Tīkla rīcības plānu, Komisija nāks klajā ar Eiropas Tīklu paketi, kas ietvers tiesību aktu priekšlikumus un nelegislatīvus pasākumus, lai cita starpā vienkāršotu Eiropas enerģētikas tīklus (TEN-E regula), nodrošinātu projektu, jo īpaši starpsavienojumu, pārrobežu integrētu plānošanu un īstenošanu, racionalizētu atļauju piešķiršanu, uzlabotu sadales tīklu plānošanu, veicinātu digitalizāciju un inovāciju, kā arī palielinātu ražošanas apgādes vajadzību pamanāmību. Tajā tiks izmantota lejupēja plānošanas pieeja, integrējot reģionālās un ES intereses, un tiks izstrādāts efektīvs izmaksu dalīšanas mehānisms (piemēram, pārrobežu projektiem) optimizētai energosistēmai. EIB arī ieviesīs “tīklu ražošanas paketi” Eiropas piegādes ķēdei, kas veidota pēc Vēja paketes parauga, proti, ka tiks sniegtas pretgarantijas tīkla komponentu ražotājiem ar indikatīvo summu vismaz 1,5 miljardu EUR apmērā.
Kad	Eiropas Tīklu pakete tiks iesniegta līdz 2026. gada 1. ceturksnim.
Ietekme	Ieguldot 2 miljardus euro gadā pārrobežu tīklos, ieguvumi iedzīvotājiem ik gadu sasniedz 5 miljardus euro⁵⁶. Apsteidzošās investīcijas, izcils aktīvu sniegums, tīklam draudzīga elastība — šie faktori varētu samazināt ar sadales tīkliem saistītās investīciju vajadzības par 12 miljardiem EUR gadā⁵⁷, kas ir 18 % no kopējām investīciju vajadzībām⁵⁸. Ja valstu plānos prioritāte tiek piešķirta reģionālajiem vai ES ieguvumiem, tas ierobežo neefektivitāti un nevajadzīgas izmaksas, kas jāsedz patērētājiem. Tīkla uzlabošanas tehnoloģiju ieviešana nav plaši izplatīta, taču līdz 2040. gadam tās varētu palielināt tīkla jaudu par 20–40 % un tradicionālās tīkla paplašināšanas izmaksas ietaupīt līdz 35 %⁵⁹.

d) Elastības veicināšana

Lielāka elastība sistēmā, piemēram, izmantojot **uzkrāšanu un pieprasījumu reakciju**, palīdz pārvaldīt pieprasījuma un piedāvājuma nelīdzsvarotību, proti, mudina lietotājus novirzīt

⁵³ [Ceļā uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu](#) (COM(2025) 46 final, 5. un 8. lpp.)

⁵⁴ [Komisijas dokumentu reģistrs \(COM\(2025\)46\)](#)

⁵⁵ Daudzi PSO ļoti satīklotajos ES elektrotīkla apgabalos 2023. gadā darīja pieejamus vidēji 20–50 % no konkrētu tīkla elementu fiziskās jaudas. Tādējādi esam tālu no 70 % sasniegšanas. [Cross-zonal capacities and the 70% margin available for cross-zonal electricity trade](#); ACER, 2023. gada jūlijs

⁵⁶ [System needs study](#); ENTSO-E, 2023. gada maijs. 64 GW ietver perifērās valstis, kas nav ES dalībvalstis.

⁵⁷ [The role of electricity distribution systems in assessing flexibility needs](#); Kopīgais pētniecības centrs, 2024.

⁵⁸ [Grids for Speed](#); Eurelectric, 2024. gada maijs

⁵⁹ Turklāt tādas tehnoloģijas kā meteoroloģiskie sensori var palīdzēt uzlabot elektroenerģijas sistēmas darbību.

elektroenerģijas patēriņu uz laiku, kad elektroenerģijas ir vairāk vai kad pieprasījums ir mazāks un līdz ar to elektroenerģija ir lētāka. Tas samazina **cenu pīķus un negatīvu cenu epizodes**, līdz ar to samazinās svārstīgums un kopumā tiek veicinātas veicinot zemākas un stabilākas elektroenerģijas cenas. Elastības pakalpojumu sniegšanā nozīme var būt elektrificētam pieprasījumam, piemēram, jauniem elektromobilitātes autoparkiem.

Daudzās dalībvalstīs pieprasījumu reakcijas un uzkrāšanas funkcijām ir apgrūtināta⁶⁰ piekļuve vairumtirgiem vai dalība papildpakalpojumos un pārslodzes vadības pakalpojumos. 10 dalībvalstīs nav pienācīgi definēta agregatoru tiesiskā regulējuma, kas liedz tiem piedalīties šajos pakalpojumos, kuri var palīdzēt sniegt labumu patērētājiem. 10 dalībvalstīs mazāk nekā 30 % mājāsaimniecību ir pieejamas **viedās uzskaites sistēmas** (kas sniedz reāllaika informāciju par enerģijas patēriņu). To ieviešana ir jāpaātrina⁶¹. Daži rūpnieciskie patērētāji var būtiski veicināt tīkla elastību, novirzot savu enerģijas patēriņu uz zema pieprasījuma laikiem, samazinot izmaksas un uzlabojot sistēmas stabilitāti.

Kas	Sistēmas elastības palielināšana, izvērsot uzkrāšanu un pieprasījumu reakciju
Kā	Dalībvalstīm: - ātri jāīsteno ES noteikumi par uzkrāšanas un pieprasījumu reakcijas piekļuvi tirgum un jānovērš valsts līmeņa šķēršļi. Komisija: - jaunajā valsts atbalsta regulējumā precizēs valsts atbalsta prasības nefosilajām elastības shēmām, lai dalībvalstīm būtu vieglāk izstrādāt savus atbalsta mehānismus, kas mudinātu patērētājus nodrošināt sistēmas elastību; - pieņems jaunus noteikumus par pieprasījumu reakciju, lai nodrošinātu, ka patērētāji var pilnībā izmantot elastīguma sniegtās finansiālās priekšrocības. Šie noteikumi novērsīs atlikušos šķēršļus, kas kavē pieprasījumu reakcijas un uzkrāšanas pakalpojumus iekšējā elektroenerģijas tirgū; - uzklausīs dalībvalstu viedokļus par tīras elastības instrumentu, kura pamatā ir EPL un nozares apņemšanās patērēt tīru elektroenerģiju; tajā pašā šo instrumentu veidos tā, lai pietiekami ierobežotu konkurences izkropļojumu risku un sāncensību par subsīdijām vienotajā tirgū, kā tas prasīts valsts atbalsta noteikumos.
Kad	Dalībvalstīm valsts līmeņa šķēršļi jālikvidē nekavējoties. Komisija līdz 2025. gada 2. ceturksnim pārskatīs regulējumu saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem; jauni noteikumi par pieprasījumu reakciju līdz 2026. gada 1. ceturksnim.
Ietekme	Tādas elektroenerģijas sistēmas pilnīga izveide, kuras pamatā ir tirgus integrācija, atjaunīgās enerģijas ražošana un elastīga jauda, ES varētu vidēji par 40 % samazināt elektroenerģijas vairumcenas ⁶² . Lielāka elastība var nodrošināt taustāmus izmaksu ietaupījumus, un saskaņā ar nozares aplēsēm tā ļautu iztikt bez maksimālajām ražošanas jaudām, kas līdz 2030. gadam naudas izteiksmē sasniegtu 2,7 miljardus EUR ⁶³ .

⁶⁰ [Demand response and other DER: what barriers are holding them back](#); ACER, 2024. gada februāris.

⁶¹ [2024 Market Monitoring Report on Energy Retail and Consumer Protection](#); ACER un CEER, 2024. gada septembris

⁶² [Energy and climate transition: How to strengthen the EU's competitiveness](#); Business Europe, 2024. gada jūlijs

⁶³ [Demand-side flexibility: Quantification of benefits in the EU](#); DNV for SmartEn, 2022. gada septembris

Būtu jāveicina arī pieprasījuma elastība mazumtirgū, proti, nozarēm un patērētājiem, kuri vēlas brīvprātīgi piedalīties energosistēmas integrācijā, varētu piedāvāt zemākas cenas.

Kas	Norādījumi par to, kā atlīdzināt par elastīgu mazumtirdzniecības līgumus
Kā	Komisija: - izstrādās norādījumus par to, kā atlīdzināt par elastīgu mazumtirdzniecības līgumus; - nāks klajā ar dažādām standartizētām, tirgū balstītām sistēmām, kas pielāgotas dažādām rūpniecisko un citu patērētāju vajadzībām, pamatojoties uz sistēmām, kas dažās dalībvalstīs jau ir ieviestas.
Kad	2025. g. 4. cet.
Ietekme	Ja mazumtirdzniecības līgumi paredz atlīdzināšanu patērētājiem par elastību, tas var samazināt patērētāju elektroenerģijas izmaksas par 12-42 %^{64,65}, savukārt ieguvumi no elastības un sistēmas integrācijas var sasniegt 10-29 miljardus euro^{66,67}.

3. darbība. Labi funkcionējošu gāzes tirgu nodrošināšana

Importētās dabasgāzes cena tieši ietekmē elektroenerģijas cenas un palielina tirgus nestabilitāti. ES gāzes vairumcenas nav pilnībā atgriezušās pirmskrīzes līmenī un vidēji ir gandrīz piecas reizes augstākas nekā ASV; pirms krīzes tās bija tikai divreiz vai trīsreiz augstākas⁶⁸. Šī cenu atšķirība ietekmē Eiropas rūpniecības konkurētspēju.

Ņemot vērā gāzes tirgu nozīmi mūsu ekonomikā, ir būtiski nodrošināt šo tirgu optimālu darbību. Lai novērstu tirgus manipulācijas un nepieļautu nekādas iespējamās nepilnības, kas saistītas ar pārredzamības trūkumu, informācijas asimetriju un tirgus koncentrācijas risku, ir vajadzīga pilnīga regulatīvā uzraudzība un cieša sadarbība starp enerģētikas un finanšu regulatoriem. Šā mēneša sākumā Komisija izveidoja Gāzes tirgus darba grupu, kuras uzdevums ir visaptveroši pārbaudīt ES dabasgāzes tirgus un vajadzības gadījumā veikt pasākumus, lai nodrošinātu to optimālu tirgus darbību un novērstu komercpraksi, kas kropļo tirgū balstītu cenu noteikšanu, ņemot vērā enerģētikas krīzes laikā gūto pieredzi.

Lai varētu ātri vērsties pret nelikumīgu rīcību gāzes tirgos, jāgādā, ka energoregulatoriem un finanšu regulatoriem ir pienācīgi resursi, kas vajadzīgi, lai sekotu līdzi tirgus norisēm, atklātu un izmeklētu visus iespējamus tirgus ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus (t. i., tirgus manipulācijas un iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu). Sadarbība izpildes un datu apmaiņas jomā starp valstu energoregulatoriem un finanšu regulatoriem, kā arī starp ACER un EVTI ir jāuzlabo un jākāpina. Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka regulatīvajām iestādēm ir

⁶⁴ [2024 Market monitoring report on energy retail and consumer protection](#); ACER-CEER, 2024. gada septembris (SE gadījumanalīze)

⁶⁵ Lielākā daļa mājtsaimniecību, kas ik gadus 50–145 EUR apmērā ieguldītu mājokļu energopārvaldības sistēmās, kurās izmanto elastīgas energosistēmas (piemēram, siltumsūkņus ar saules paneļiem, saules paneļus ar akumulatoriem vai elektrotransportlīdzekļus), gūtu izmaksu ietaupījumus. [Dodging the electricity price hike: Can demand-side flexibility compensate for spot price increases for households in Germany?](#); Stute et al (Fraunhofer Research Institute), 2024. gada februāris.

⁶⁶ [Energy efficiency 2.0 – Engineering the future energy system](#); Danfoss Impact Issue no. 4, 2023

⁶⁷ [Demand-side flexibility: Quantification of benefits in the EU](#); DNV for SmartEn, 2022. gada septembris

⁶⁸ [Decarbonising for competitiveness: four ways to reduce European energy prices](#); Bruegel, 2024. gada decembris.

Jāatzīmē, ka ASV lielu daudzumu dabasgāzes iegūst savā teritorijā, tāpēc nav pārsteidzoši, ka tās gāzes vairumcenas allaž būs daļēji zemākas nekā ES.

visas nepieciešamās pilnvaras, lai vērstos pret tirgus ļaunprātīgu izmantošanu un sodītu par to, un jānodrošina tām resursi, lai izmeklēšanā šajā jomā kļūtu par prioritāti. Turklāt *ACER* būtu pilnībā jāizmanto savas jaunās pārrobežu izmeklēšanas pilnvaras, lai atbalstītu valstu energoregulatorus.

Kas	Labi funkcionējošu gāzes tirgu nodrošināšana
Kā	Šā mēneša sākumā Komisija izveidoja Gāzes tirgus darba grupu , kuras uzdevums ir visaptveroši pārbaudīt ES dabasgāzes tirgus un vajadzības gadījumā veikt pasākumus, lai nodrošinātu to optimālu tirgus darbību un novērstu komercpraksi, kas kropļo tirgū balstītu cenu noteikšanu, ņemot vērā enerģētikas krīzes laikā gūto pieredzi. Komisija sāks plašu apspriešanos ar ieinteresētajām personām , lai novērtētu, vai ir vajadzīgas turpmākas izmaiņas tiesību aktos , lai nodrošinātu pilnīgu un netraucētu regulatīvo uzraudzību, saskaņotu un stiprinātu enerģētikas un finanšu tirgus noteikumus (FITD/REMIT) un samazinātu administratīvo slogu uzņēmumiem, kas tirgojas enerģijas finanšu tirgos (vienota ziņošana). Tas aptvers dažādus regulatīvās struktūras aspektus ⁶⁹ , enerģētikas un finanšu regulatoru kopīgo uzraudzības pieeju un kopīgas saskaņotas datubāzes izveidi ar visiem attiecīgajiem tirgus datiem, nodrošinot pilnīgu piekļuvi visiem regulatoriem. Tas aptvers arī dažus tūlītējo darījumu tirgus darbības aspektus, piemēram, finanšu noteikumu kopuma prasībām līdzīgu prasību piemērošanu tūlītējo darījumu energobiržām.
Kad	Gāzes tirgus darba grupas darbs noslēgsies līdz 2025. gada 4. ceturksnim.
Ietekme	Tas, kā ir mainījušies gāzes importa līgumi (no naftas indeksācijas uz gāzes tirgus cenām), pēdējo desmit gadu laikā ļāvis ES ietaupīt aptuveni 67 miljardus euro ⁷⁰ . ES gāzes tirgus integrācija rada neto ieguvumus cenu konverģences un pārredzamības ziņā ⁷¹ . Gāzes tirgus darba grupa koncentrēsies uz to, lai nodrošinātu labi funkcionējošus gāzes tirgus un tirgū balstītu cenu veidošanos šajos tirgos.

Kad vien iespējams, būtu jāizpēta alternatīvas dabasgāzes importam, jo īpaši tādas kā elektrifikācija vai biogāzes un biometāna ražošana saskaņā ar *REPowerEU*. Pieprasījuma agregēšanai un kopīgam iepirkumam var būt liela nozīme, lai paātrinātu tīras enerģijas ražošanai nepieciešamo energoresursu un materiālu tirgus izveidi. Agregējot pieprasījumu un pieņemot kopīgas iepirkuma stratēģijas saskaņā ar ES konkurences noteikumiem, ES pircēji var izmantot savu kolektīvo ekonomisko ietekmi, stiprināt savu pozīciju sarunās un vienoties ar piegādātājiem par labākiem noteikumiem. Šo pieeju ieviesusi arī Japāna, kurai ir ilgstoša politika atbalstīt investīcijas eksporta infrastruktūrā valstīs, kas ražo sašķidrināto dabasgāzi (LNG). ES kopīgā pirk spēja būtu jāizmanto, proti, jāizpēta iespējas noslēgt ilgtermiņa līgumus, lai padarītu cenas stabilākas, piemēram, sagādājot gāzes sašķidrināšanas tiesības vai pirkšanas iespējas. Paturot prātā ES konkurētspēju, ģeopolitiskos apsvērumus un klimata mērķus, ES un/vai dalībvalstis varētu arī palīdzēt ES importētājiem tieši investēt eksporta infrastruktūrā ārvalstīs, piešķirot preferenciālus aizdevumus privātiem investoriem.

Turklāt labāka koordinācija starp dalībvalstīm un elastīgākas piepildījuma trajektorijas ar Komisijas atbalstu var palīdzēt samazināt sistēmas stresu un novērst tirgus izkropļojumus, kas saistīti ar gāzes

⁶⁹Tostarp parametri, kas reglamentē tā sauktā palīgdarbības atbrīvojuma piemērošanu, noteikumi par bloķēšanas sistēmām un pozīciju limitiem, prasības, kas piemērojamas tirdzniecības vietām un tirgus dalībniekiem, kā arī konkrēti tūlītēju darījumu tirgu darbības aspekti (piemēram, finanšu noteikumu kopuma prasībām līdzīgu prasību piemērošana skaidras naudas enerģijas biržām).

⁷⁰ [Despite short-term pain, the EU's liberalised gas markets have brought long-term financial gains](#); IEA, 2021. gads.

⁷¹ [European natural gas markets: taking stock and looking forward](#); Bruegel, 2019. gada marts.

krātuvju piepildīšanu, atbalstot piepildīšanu uz labākiem iepirkuma nosacījumiem un piegādes drošību.

Kas	ES pirktpējas izmantošana, lai panāktu labāku importētās dabasgāzes cenu
Kā	Komisija: - nekavējoties uzsāks sarunas ar uzticamiem LNG piegādātājiem, lai apzinātu vēl citas izmaksu ziņā konkurētspējīga importa iespējas no esošajiem un turpmākajiem LNG eksporta projektiem; - cita starpā ierosinās to ES uzņēmumu pieprasījuma agregēšanu, kas slēdz pārstrādes līgumus ar LNG ražotnēm visā pasaulē un LNG piegādes iespēju līgumus ar uzticamiem LNG ražotājiem; - papildus pieprasījuma agregēšanai izskatīs vēl citas iespējas un pieejas (piemēram, Japānas modeli).
Kad	2025. g. 1. cet.–2. cet.
Ietekme	Labākas iespējas ES pircējiem garantēt LNG apjomus saskaņā ar ilgtermiņa līgumiem var aizsargāt pret cenu svārstībām un nodrošināt piekļuvi zemākām cenām, kas savukārt tuvinās ES cenas pasaules tirgus cenām. ES pircēju aizsardzība pret fosilo degvielu cenu svārstībām varētu novest pie ievērojama mazumcenu samazinājuma īstermiņā .

4. darbība. Energoefektivitāte — enerģijas ietaupījuma panākšana

Energoefektivitāte ievērojami veicina to, ka rūpniecībai un mājsaimniecībām ir pieejama lēta enerģija, kas savukārt nāk par labu rūpniecības konkurētspējai. Tā ierobežo augsto un svārstīgo enerģijas cenu ietekmi uz patērētāju rēķiniem. ES rūpniecība kopš 2000. gada ir samazinājusi enerģijas patēriņu par aptuveni 20 %, vienlaikus palielinot rūpniecisko izlaidi. Lai risinātu problēmas, ar kurām saskaras ES, ir jāizmanto energoefektivitātes risinājumi. Energoefektivitātes pakalpojumu vienotā tirgus spēcīnāšana dos iespēju Eiropas iedzīvotājiem izmantot pakalpojumus, kas viņiem var palīdzēt par vislabākajām izmaksām samazināt enerģijas rēķinus, jo īpaši tos, kuriem ir augstas sākotnējās izmaksas⁷². Uzlabots energoefektivitātes pakalpojumu sniedzēju tirgus var palīdzēt lielākam skaitam uzņēmumu saņemt padomus par efektīviem risinājumiem, piemēram, par tehnoloģiskā siltuma atkalizmantošanu.

Kas	Eiropas mēroga energoefektivitātes tirgus
Kā	Ar Eiropas Energoefektivitātes finansēšanas koalīcijas starpniecību Komisija uzlabos piekļuvi kapitālam un nodrošinās finansiālus stimulus, lai atbalstītu tirgus dalībniekus, kas nodrošina energoefektivitātes risinājumus uzņēmumiem. Komisija pētīs iespējas vēl vairāk atbalstīt EIB grupas MVU energoefektivitātei veltīto programmu, kuras mērķis ir palielināt Eiropas MVU konkurētspēju, veicināt energoefektīvu un atjaunīgu risinājumu ieviešanu un stiprināt klimatnoturību. Komisija sadarbībā ar EIB grupu izpētīs iespēju izveidot ES garantiju shēmu ar mērķi divkārtot energoefektivitātes pakalpojumus. 2026. gadā ir paredzēts izmēģinājuma projekts, kas varētu būt daļa no <i>InvestEU</i> finansējuma apvienošanas darbības ar <i>LIFE CET</i> tehniskajai palīdzībai. Tam būs vajadzīgi papildu <i>InvestEU</i> resursi, kas iegūstami, optimizējot ES garantijas izmantošanu, kura pašlaik ir pieejama saskaņā ar dažādām ES

⁷² ES finansējums energoefektivitātes pasākumiem mājokļu, uzņēmumu un publiskās infrastruktūras jomā, izmantojot Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) un kohēzijas politiku (piešķirums saskaņā ar pašreizējo DFS), bija 4,9 miljardi EUR viedām energosistēmām, 8,9 miljardi EUR atjaunīgajai enerģijai un 21,8 miljardi EUR enerģētikai.

	programmām, tostarp vēl no iepriekšējā plānošanas perioda.
Kad	Pirmais garantiju shēmas plāns 2025. gada 4. ceturksnī. Partnerības uzsākšana 2025. gada 3. ceturksnī. Enerģijas ietaupījumu sertifikācijas shēmas ES mēroga tirgus novērtējums līdz 2025. gada 4. ceturksnim.
Ietekme	Palielināsies energoefektivitātes produktu finansēšanas risinājumu piedāvājums. Tas notiks, pateicoties energopakalpojumu uzņēmumu (ESCO) ⁷³ pakalpojumiem; mērķis ir divkāršot ESCO tirgu līdz 4–6 miljardiem EUR gadā, kas, iespējams, ļaus patērētājiem ietaupīt 25–30 % ēku renovācijas izmaksu un 70–80 % ⁷⁴ par publiskā apgaismojuma rēķiniem.

Otrkārt, **energoefektīvi ražojumi dod iespēju enerģijas rēķinus samazināt uzreiz**. Tomēr daudzi no trešām valstīm importēti neatbilstīgi produkti kaitē ES piegādātāju konkurētspējai un samazina ieguvumus iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

Kas	Patērētāju piekļuve efektīvākām ierīcēm un produktiem ar ilgāku kalpošanas laiku
Kā	Dalībvalstīm, valstu tirgus uzraudzības un muitas dienestiem būtu jāstiprina valsts tirgus uzraudzība un noteikumu izpilde , tostarp attiecībā uz muitu un tiešsaistes tirdzniecības vietām. Saskaņā ar paziņojumu par e-komerciju ES atbalsta to darbības un turpmāku sadarbību ar tiešsaistes tirdzniecības vietām. Komisija atjauninās ES energomarkējuma un ekodizaina noteikumus , izmantojot paraugprakses apmaiņu, uzlabojot IT rīkus ⁷⁵ un palīdzot operatoriem panākt atbilstību, pateicoties skaidrākai informācijai un norādījumiem. Dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja radīt stimulus patērētājiem nomainīt veco sadzīves tehniku ar energoefektīvām alternatīvām.
Kad	Nekavējoties
Ietekme	Lēš, ka ES vienotā tirgus noteikumi attiecībā uz energoefektīvām ierīcēm un ražojumiem 2023. gadā ir ļāvuši enerģijas rēķinus samazināt par aptuveni 120 miljardiem EUR , un prognozē, ka 2030. gadā šis ietaupījums sasniegs aptuveni 162 miljardus EUR ⁷⁶ . Tomēr, tā kā joprojām tiek tirgoti arī neatbilstīgi ražojumi, aptuveni 10 % (t.i., vairāk nekā 10 miljardi euro) katru gadu tiek zaudēti ⁷⁷ .

II pīlārs. Enerģētikas savienības izveides pabeigšana

Neraugoties uz mūsu panākumiem savstarpēji savienota enerģijas tirgus izveidē, patiesa enerģētikas savienība joprojām nav gatava. Situācijā, kad ES saskaras ar pieaugošām enerģijas izmaksām, kas rada slogu mājsaimniecībām un kavē rūpniecības konkurētspēju, īpaši ietekmējot energoietilpīgas nozares, ir acīmredzams, ka ir vajadzīga pārveidojoša pieeja. Tāpēc mums ir jāturpina darbs pie ilgtermiņa strukturāliem pasākumiem, kas nodrošinās mums tik vajadzīgo tīrāko un lētāko enerģiju un kas palīdzēs izveidot patiesu enerģētikas

⁷³ Energopakalpojumu uzņēmums (ESCO) ir organizācija, kas piedāvā energopakalpojumus, tostarp energoefektivitātes projektu vai atjaunīgās enerģijas projektu īstenošanu, bieži vien “līdz atslēgai”.

⁷⁴ [Energy Performance Contracting in the EU – 2020-2021](#); JRC, 2021.

⁷⁵ <https://eprel.ec.europa.eu/screen/home>; <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/market-surveillance>

⁷⁶ Ecodesign Impact Accounting Status Report 2024, <https://circabc.europa.eu/ui/group/418195ae-4919-45fa-a959-3b695c9aab28/library/b29b3be3-8085-4e2f-8095-74ad98d9166c/details>, 2. tabula, 2. att.

⁷⁷ Komisijas [paziņojums “Ekodizaina un energomarkējuma darba plāns 2022.–2024. gadam”](#), (2022/C 182/01).

savienību; te var minēt lielākas investīcijas pētniecībā un inovācijā tīras enerģijas risinājumu jomā. ES ir jāvirzās uz elektrifikāciju un pilnībā integrētu vienoto enerģijas tirgu, starpsavienojumu mērķu sasniegšanu un dalībvalstu savstarpējās papildināmības prasmīgu izmantošanu, lai izveidotu patiesu enerģētikas savienību, kas sniedz labumu visiem.

Šis rīcības plāns ir pirmais solis ceļā uz ciešāku savstarpējo savienojamību un lielāku integrāciju. Tāpēc tuvākajos mēnešos Komisija sāks virkni iniciatīvu, kuru mērķis ir stiprināt enerģētikas savienības pārvaldību, izvērst tīru enerģiju, uzlabot piegādes drošību un samazināt iedzīvotāju un uzņēmumu rēķinus.

5. darbība. Enerģētikas savienības izveides pabeigšana

Balstoties uz plāna *REPowerEU* panākumiem, kas veicināja tīras enerģijas ražošanu un diversificētu energoapgādi, šo mērķu sasniegšanu atbalstīs jauns **Elektrifikācijas rīcības plāns** (2026. gada 1. ceturksnis) un **Apsildes un dzesēšanas stratēģija** (2026. gada 1. ceturksnis). Vērienīga energosistēmas **elektrifikācija** un tīru enerģijas avotu plašāka izmantošana **palielinās visas enerģētikas nozares energoefektivitāti, palīdzēs dekarbonizēt rūpniecības, mobilitātes, apsildes un dzesēšanas nozares un atbalstīs tīras un vietējas enerģijas ražošanas ieviešanu**. 2030. gadā šīs iniciatīvas būs samazinājušas mūsu atkarību no fosilajām degvielām, potenciāli nesot miljardiem lielus ietaupījumus katru gadu. Industriālajai elektrifikācijai paredzēti nodokļu kredīti var veicināt elektrifikāciju un palīdzēt ES rūpniecībai kļūt konkurētspējīgākai, jo tie padarīs šādas iekārtas pieejamākas cenas ziņā, palīdzēs palielināt pārdošanas apjomus un mudinās patērētājus tās izmantot.

Ietaupījumus patērētājiem var nest arī digitalizācija, tomēr tā ir arī potenciāls drauds. Komisija 2026. gadā pieņems **Stratēģisko ceļvedi par digitalizāciju un mākslīgo intelektu (MI) enerģētikas nozarē**, lai paātrinātu Eiropas mākslīgā intelekta risinājumu ieviešanu tādās jomās kā elektrotīkla optimizācija, ēku un rūpniecības energoefektivitāte un pieprasījuma puses elastība. Turklāt tas veicinās MI virzītu pētniecību un inovāciju, savienojot jaunuzņēmumus ar enerģētikas uzņēmumiem, vienlaikus nodrošinot stingrus kibersdrošības, datu privātuma un drošības aizsardzības pasākumus. Komisija arī **pētīs datu centru pieaugošo enerģijas patēriņu**^{78,79} un veicinās to ilgtspējīgu integrāciju energosistēmā. Datu centri varētu palielināt spiedienu energosistēmā un paaugstināt enerģijas cenas, jo īpaši ņemot vērā datu centru spēju par piekļuvi enerģijai maksāt vairāk, nekā to var citi enerģijas patērētāji.

Tajā pašā laikā **ES energotehnoloģiju stratēģiskais plāns** (SET plāns) palīdz novērst pašreizējo sadrumstalotību ES pētniecības un inovācijas portfeļos tīras enerģijas un elektrifikācijas jomā. Jāpastiprina centieni, lai sasniegtu ES publisko un privāto izdevumu mērķrādītāju — 3 % no IKP^{80,81}. Komisija veicinās inovāciju, jo īpaši, izmantojot koordināciju ar dalībvalstīm ar SET plāna vadības grupas starpniecību, kas izveidota ar Neto nulles emisiju industrijas aktu⁸². Turklāt, lai atbalstītu kodolsintēzi kā inovatīvu,

⁷⁸Digitālā infrastruktūra rada aptuveni 3,5 % no elektroenerģijas patēriņa ES, un datu centri patērē aptuveni 70 % no šī rādītāja. [Energy consumption in data centres and broadband communication networks in the EU](#); JRC, 2024.

⁷⁹[Why European data centres are set for major growth](#); Morgan Stanley & Co., 2024. gada jūlijs

⁸⁰[Eiropadomes 2023. gada 23. marta secinājumi](#) (EUCO 4/23)

⁸¹Komisijas paziņojums par [par Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskā \(SET\) plāna pārskatīšanu](#) (COM(2023) 634 final)

⁸²[Nulles emisiju industrijas akts](#), Regula (ES) 2024/1735

dekarbonizētu enerģijas avotu nākotnei, tiks ierosināta **kodolsintēzes stratēģija**, ieskaitot publiskā un privātā sektora partnerību (PPP) izveidi, lai paātrinātu komercializāciju.

Lai sasniegtu savus enerģētikas un klimata mērķrādītājus, ES investīcijām atjaunīgajā enerģijā, tostarp saules, vēja un biomasas enerģijā, energoefektivitātē un tīkla jaudās ir vajadzīgi vairāk nekā 570 miljardi EUR gadā laikā no 2021. līdz 2030. gadam un 690 miljardi EUR gadā laikā no 2031. līdz 2040. gadam. Komisija arī novērtēs vajadzību pēc investīcijām kodolenerģijā⁸³ un veicinās investīcijas nākamās paaudzes tīras enerģijas tehnoloģijās, piemēram, kodolsintēzē, uzlabotās ģeotermālās tehnoloģijās un cietvielu baterijās, kā arī esošajās jaudās, piemēram, pārjaunošanā. Lai gan lielākajai daļai investīciju ir jānāk no privātā kapitāla, publiskajam finansējumam jābūt mērķtiecīgākam, lai piesaistītu privātās investīcijas, samazinot risku stratēģiskiem projektiem, jo īpaši izmantojot garantiju un pašu kapitāla instrumentus. Komisija ar **Tīras enerģijas investīciju stratēģiju** centīsies pārvarēt investīciju trūkumu un mobilizēt privāto kapitālu enerģētikas pārkārtošanai, kā arī nāks klajā ar atjauninātu **Kodoljomas pārskata programmu (PINC)**.

Lai pabeigtu patiesas enerģētikas savienības izveidi, ir vajadzīgs **pilnībā integrēts enerģijas tirgus ar saskaņotu pārvaldības sistēmu**, kas salāgo valstu un ES līmeņa mērķus un nodrošina, ka pārrobežu un ES nozīmes lēmumi tiek pieņemti pareizajā līmenī. Tālab Komisija līdz 2026. gada sākumam nāks klajā ar **Balto grāmatu par dziļāku elektroenerģijas tirgus integrāciju**.

Turklāt **nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem (NEKP)** ir jāpārtop stratēģiskos investīciju plānos, kas veicina investīciju paredzamību, patērētāju uzticēšanos, inovāciju un tirgus izaugsmi tīro tehnoloģiju jomā. Komisija ierosinās pārskatīt Pārvaldības regulu, lai vienkāršotu, stiprinātu un modernizētu **enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību**⁸⁴ nolūkā sagatavot Eiropu enerģētikas un klimata politikas satvaram laikposmam pēc 2030. gada. Turklāt tīro tehnoloģiju ražošanas atbalstīšanā varētu būt nozīmīgas tādas reģionālas iniciatīvas kā Vidusjūras reģiona valstu enerģētikas un tīro tehnoloģiju sadarbības iniciatīva.

Enerģijas cenas dažādās dalībvalstīs var ievērojami atšķirties. Lai uzlabotu koordināciju visā enerģētikas savienībā un stiprinātu elektroenerģijas sistēmas pārvaldību, Komisija izveidos **Enerģētikas savienības darba grupu**. Darba grupa, kurā vajadzības gadījumā būs augsta līmeņa pārstāvji no Komisijas, attiecīgajām ES struktūrām, dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, izskatīs un apzinās tehniskus vai regulatīvus pielāgojumus un regulāri ziņos Komisijas priekšsēdētājam, Eiropadomei, Enerģētikas padomei un Eiropas Parlamentam.

Lai atbalstītu šo darbu, Komisija vairāk **koncentrēsies uz to, kā novērtēt attiecīgo iniciatīvu ietekmi uz enerģijas pieejamību mājāsaimniecībām un uzņēmumiem**. Attiecīgo analīžu rezultāti, pēc iespējas iesaistot ārējos ekspertus, tiks pienācīgi atspoguļoti ietekmes novērtējumos par jaunām likumdošanas iniciatīvām un spēkā esošo tiesību aktu pārskatīšanā. Tas papildinās informāciju, ko Komisija par savu iniciatīvu ietekmi regulāri publicē dažādos ziņojumos, piemēram, ziņojumā par enerģētikas savienības stāvokli⁸⁵ un ziņojumos par enerģijas cenām un izmaksām⁸⁶.

⁸³ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/green.html

⁸⁴ [Regula par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību](#), (ES) 2018/1999

⁸⁵ Piemēram, [2024. gada ziņojums par enerģētikas savienības stāvokli](#) (COM(2024) 404 final).

⁸⁶ [Energy prices and costs in Europe - European Commission](#)

Kas	Pilnībā pabeigta enerģētikas savienība
Kā	Komisija: - izveidos Enerģētikas savienības darba grupu; - publicēs Balto grāmatu par dziļāku elektroenerģijas tirgus integrāciju; - pārskatīs Enerģētikas savienības pārvaldības regulu; - nāks klajā ar Tīras enerģijas investīciju stratēģiju, atjauninātu Kodoljomas pārskata programmu (PINC) un Kodolsintēzes stratēģiju; - nāks klajā ar Elektrifikācijas rīcības plānu, Stratēģisko ceļvedi par digitalizāciju un mākslīgo intelektu (MI) enerģētikas nozarē un Apsildes un dzesēšanas stratēģiju.
Kad	2025. gads: Enerģētikas savienības darba grupa, Tīras enerģijas investīciju stratēģija un <i>PINC</i>. Līdz 2027. gada vidum: citas iniciatīvas.
Ietekme	Dziļāka elektroenerģijas tirgus integrācija, pateicoties dialogam par tirgus turpmāko attīstību un Enerģētikas savienības darba grupas izveidei. Tiks novērsts straujš sistēmas izmaksu kāpums, kas pretējā gadījumā, ja nekas netiks darīts, līdz 2040. gadam sasniegs pat 103 miljardus euro⁸⁷. Tiks palielinātas investīcijas un samazinātas izmaksas, pateicoties ar kapitālu saistītā riska mazināšanai, t. i., tiks samazināti iespējamie riski, kas saistīti ar investīcijām, atvieglots ar plānošanu un ziņošanu saistītais administratīvais slogs, un uzlabota dalībvalstu koordinācija rīcībpolitikas noteikšanā, kas savukārt nodrošinās investīciju noteiktību laikā līdz 2040. gadam, jo NEKP kļūs par īstiem investīciju plāniem. Straujāka elektrifikācija, proti, par 40 % 2030. gadā⁸⁸, izmantojot elastību no siltumapgādes, transporta un ūdeņraža nozaru elektrifikācijas; 2030. gadā var panākt ikgadēju energosistēmas izmaksu ietaupījumu 32 miljardu EUR apmērā⁸⁹. EV divvirzienu uzlāde vien varētu ietaupīt 9,7 miljardus EUR⁹⁰. Efektīvāka apsilde un dzesēšana, pateicoties plašākai siltuma atgūšanai, atkalizmantošanai un siltumsūkņu ieviešanai. Atlikumsiltuma atgūšanas paplašināšana rūpnieciskajos procesos un energopakalpojumos var uzlabot sistēmas efektivitāti un samazināt izmaksas. Plašāka siltumsūkņu ieviešana un labāka mājokļu efektivitāte līdz 2030. gadam varētu samazināt izdevumus par fosilo degvielu importu par 60 miljardiem EUR, vienlaikus samazinot pieprasījumu pēc citiem energoresursiem un stabilizējot cenas. Digitalizācijas izmantošana, lai samazinātu elektroenerģijas nozares izmaksas⁹¹; lēš, ka efektivitātes palielināšana ļaus ietaupīt 5 % saistībā ar ekspluatāciju un uzturēšanu, 5 % saistībā ar elektroenerģijas izlaidi un 5 % saistībā ar tīkla zudumiem⁹².

⁸⁷ [Redispatch and Congestion Management](#); Kopīgais pētniecības centrs, 2024. gada maijs.

⁸⁸ No 2024. gada elektroenerģija veido aptuveni 23 % no Eiropas Savienības enerģijas galapatēriņa. 32–33 % līdz 2030. gadam ir balstīti uz energosistēmas modelēšanu, izmantojot *PRIMES* un *POTEnCIA*. Enerģijas galapatēriņš, ko izmanto diapazona noteikšanai, atbilst Eurostat definīcijām (*nrg_ind_fecf*), t. i., ieskaitot rūpniecību, transportu, mājsaimniecības, pakalpojumus, lauksaimniecību un apkārtējās vides siltumu no siltumsūkņiem, un neieskaitot starptautisko aviāciju un starptautiskās kuģniecības bunkurus.

⁸⁹ [Mission Solar 2040: Europe's Flexibility Revolution](#); SolarPower Europe, 2024. gada jūnijs

⁹⁰ [Potential of a full EV-power-system-integration in Europe](#); T&E, īstenojis Fraunhofer ISE & ISI, 2024. gada oktobris

⁹¹ [Implications of digitalisation on future electricity market design](#); Oxford Institute for Energy Studies, 2023. gada aprīlis.

⁹² [Strategic analysis and development plan design on digital transformation in the energy industry](#); Liu & Lu, 2021

III pīlārs. Investīciju piesaistīšana un īstenošanas nodrošināšana

Lai izveidotu patiesu enerģētikas savienību, kuras pamatā ir tīra un lēta pašmāju enerģija visiem Eiropas patērētājiem, nākamajā desmitgadē ir vajadzīgi ievērojami ieguldījumi un stabila pārvaldība. Lai kopīgiem spēkiem strauji īstenotu šo rīcības plānu, ir vajadzīga spēcīga politiskā vadība un apņemšanās, kā arī visu enerģijas vērtības ķēdes dalībnieku iekļaujoša iesaiste.

6. darbība. Ar ko izveido trīspusēju līgumu par lētu enerģiju Eiropas rūpniecībai

Pieaugošā tirgus nenoteiktība var radīt ievērojamas problēmas projektu izstrādātājiem un var aizkavēt investīcijas vai pat atturēt no tām. Lai to novērstu, valdības, enerģijas ražotāji un enerģiju patērējošās nozares kopā var radīt labvēlīgu investīciju vidi lētai un ilgtspējīgai energosistēmai un konkurētspējīgai rūpniecības nozarei, vienlaikus nodrošinot kvalitatīvu darbvietu saglabāšanu un radīšanu, kā uzsvērts Antverpenes deklarācijā.

- ❖ Lai **tīras enerģijas ražotāji** varētu nodarboties ar ilgtermiņa plānošanu, kas palīdz samazināt riskus investoriem un projektu izmaksas, tiem ir **jāzina, kāds un cik garantēts būs pieprasījums**. Šāda noteiktība nāktu par labu arī **ražotājiem piegādes ķēdē**, piemēram, tīkla projektiem vajadzīgo apakšstaciju vai kabeļu ražotājiem, jo tas dos tiem iespēju investēt jaunās ražošanas jaudās Eiropā un piedāvāt zemākas cenas. Tas ļautu, piemēram, liela mēroga saules enerģijas vai atkrastes vēja enerģijas projektu attīstītājiem būt drošiem par piegādes ķēdēm un iepirkties par zemākām izmaksām.
- ❖ **Enerģiju patērējošai rūpniecībai** un jo īpaši **energoietilpīgai rūpniecībai ir vajadzīga noteiktība par energoapgādi un cenām**, citādi nav iespējams plānot ražošanu un pieņemt lēmumus par investīcijām, no kā atkarīga šo nozaru pārveidošana. Piemēram, tērauda nozarei ir vajadzīga ilgtermiņa noteiktība par elektroenerģijas piegādi un cenām, lai investētu ražošanas procesu elektrifikācijā. Savukārt energoietilpīgā nozare var nodrošināt noteiktību enerģijas ražotājiem, slēdzot ilgtermiņa līgumus.
- ❖ **ES un dalībvalstu valdības var samazināt riskus, izmantojot stabilu tiesisko regulējumu un pasākumus investīciju veicināšanai**. Šāda **paredzamība** projektu attīstītājiem un piegādes ķēdēm palīdz mazināt investīciju risku un samazināt izmaksas uzņēmumiem un mājāsaimniecībām. To varētu panākt, piemēram, **apņemoties noteikt ilgtermiņa, uzticamu un detalizētu tīras enerģijas projektu izsoļu grafiku** un izmantojot **atbalstošus konkursus**, kas atspoguļo Nulles emisiju industrijas akta principus: **noturību, drošību un ilgtspēju**.

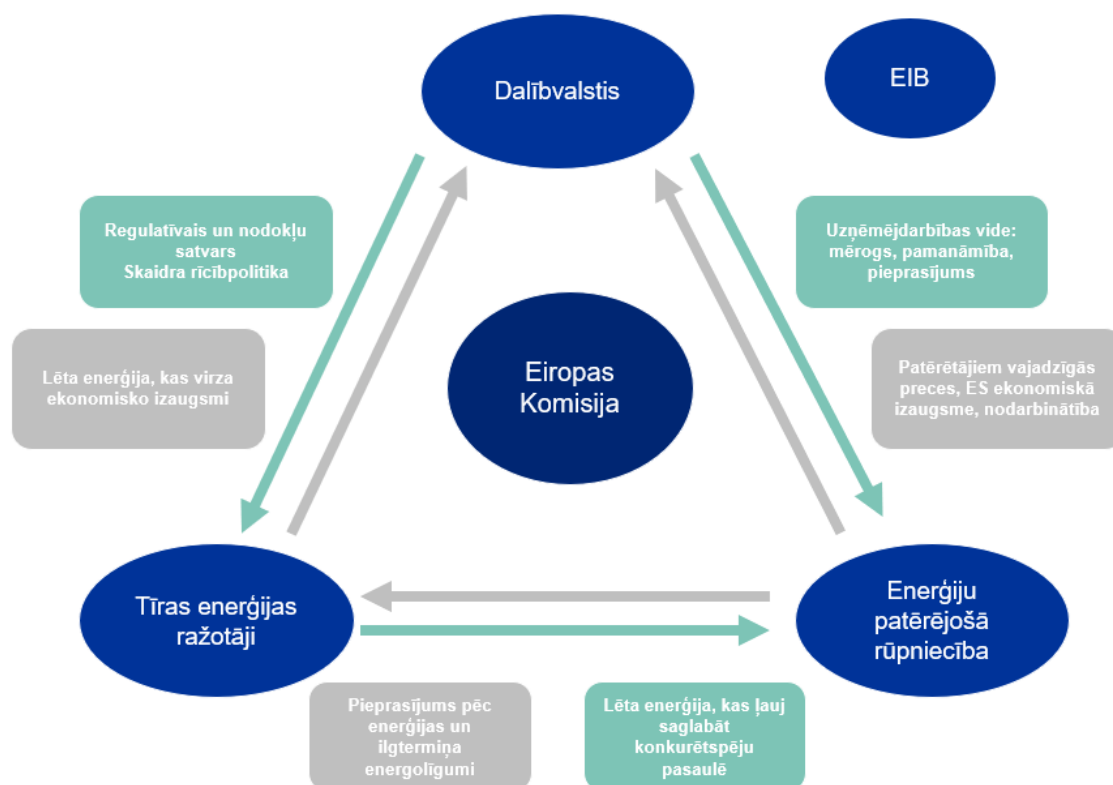
Šajā sakarā pieredze saistībā ar Vēja enerģijas hartu⁹³ un Saules enerģijas hartu⁹⁴ ir parādījusi pievienoto vērtību, ko sniedz institucionālo un ekonomikas dalībnieku kopīgs darbs pie izšķirīgiem pasākumiem konkurētspējīgas vērtības ķēdes veidošanā galvenajās nozarēs, kur notiek pāreja uz tīru enerģiju.

Pamatojoties uz šo pieredzi, **plašāks lētākai enerģijai veltīts trīspusējs līgums var atspoguļot šīs saistības** un radīt tādu investīciju vidi, kas atbalsta sekmē izmaksefektīvu

⁹³ [Eiropas Vēja enerģijas harta](#)

⁹⁴ [Eiropas Saules enerģijas harta](#)

enerģijas ražošanu, uzticamu energoapgādi un ilgtermiņa ekonomikas izaugsmi par labu visām ieinteresētajām personām.

4. attēls. Trīspusējs līgums par lētu enerģiju Eiropas rūpniecībai

Kas	Lētākai enerģijai veltīts trīspusējs līgums starp publisko sektoru, tostarp finanšu iestādēm, tīras enerģijas attīstītājiem un enerģiju patērējošām rūpniecības nozarēm.
Kā	Plašs trīspusējs līgums: - nodrošinās paredzamību un priekšstatu par mērogu gan enerģijas ražotājiem, kuriem būs drošs noņēmējs, gan enerģijas pircējiem, kuri varēs izmantot lētākas un stabilas energoapgādes priekšrocības; - būs atbalsts nozares uzņēmējdarbības modeļiem, pateicoties Komisijas, EIB un dalībvalstu sniegtajam atbalstam, kas ļaus tām mazināt investīciju risku un augt. Tas ietvertu nozariskus līgumus konkrētos sektoros (piemēram, ūdeņradis, sintētiskās degvielas, baterijas, atkrastes vēja enerģija, saules enerģija, tīkli).
Kad	2025. gads
Ietekme	Labāka pārredzamība, pamanāmība un noteiktība ražotājiem un enerģiju patērējošai rūpniecībai, kas palīdzēs pieņemt lēmumus par investīcijām un pazemināt izmaksas un enerģijas cenas

IV pīlārs. Gatavība iespējamām enerģētiskām krīzēm

Nesenā energokrīze, līdz šim ir vissmagākā Eiropā, izgaismoja, cik svarīga ir ES līmeņa koordinācija, lai tiktu galā ar cenu kāpumu iekšējā tirgū. Lai palielinātu noturību pret jebkādu

iespējamu enerģētisko krīzi nākotnē, dalībvalstīm ir vajadzīgi instrumenti efektīvai rīcībai, un ir jāstiprina piegādes drošības satvars, ņemot vērā no jaunākajām norisēm gūto pieredzi.

7. darbība. Piegādes drošības garantēšana par labu cenu stabilitātei

Stabila energoapgāde ir ļoti svarīga ekonomikas noturībai, pastāvīgai piekļuvei enerģijai par pieņemamu cenu un galēju cenu svārstību novēršanai. Enerģijas piegādes traucējumi, ko izraisa ģeopolitiskā spriedze, kibernetiskie uzbrukumi, tīši uzbrukumi vai ekstremāli laikapstākļi, apdraud cenas pieņemamību. Ir vajadzīgs jauns tiesiskais regulējums, lai palielinātu ES energosistēmas noturību un ierobežotu enerģijas cenu svārstīgumu.

Kas	Cenu stabilitātes veicināšana, izmantojot enerģētiskās drošības sistēmu, kurā ņemtas vērā enerģētiskās krīzes laikā gūtās mācības
Kā	Komisija nāks klajā ar tiesību akta priekšlikumu, lai pārskatītu pašreizējo ES energoapgādes drošības tiesisko regulējumu.
Kad	2026. gada sākums
Ietekme	Labāka energoapgāde jebkurā laikā un labāka sagatavotība piegādes spriedzes periodiem var palīdzēt samazināt cenu svārstīgumu un zemākas cenas

8. darbība. Gatavība cenu krīzēm

Elektroenerģijas direktīvā un Gāzes direktīvā ir ietverti noteikumi, kas ļauj Padomei pēc Komisijas priekšlikuma izsludināt cenu krīzi, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi par ārkārtas situāciju. Šādās situācijās pieprasījuma samazināšanai noteiktās stundās ir galvenā nozīme energokrīžu seku mazināšanā. Arī ārpus krīzes periodiem jau tagad var izstrādāt un aktivizēt **shēmas maksimālā pieprasījuma samazināšanai, kuru ietvaros piegādātājs maksā patērētājiem par patēriņa samazināšanu noteiktās stundās**. Pieredze vairākās dalībvalstīs liecina, ka ārkārtējos sistēmas stresa un augsto cenu periodos patērētāji ir gatavi brīvprātīgi samazināt pieprasījumu.

Kas	Izvairīšanās no cenu maksimuma energokrīžu laikā
Kā	Komisijas norādījumi dalībvalstīm par tādu shēmu izstrādi un īstenošanu, kuru mērķis ir samazināt maksimālo pieprasījumu , ieviešot atlīdzības stimulus patērētājiem. Pārvades sistēmu operatori (PSO) ievieš un aktivizē pasākumus enerģijas pieprasījuma samazināšanai maksimumslodzes stundās un pieprasījuma novirzīšanai uz vēlāku laiku.
Kad	Notiek jau tagad; tiks izmantota cenu kāpuma laikā/sistēmas spriedzes periodos
Ietekme	Zemākas cenas maksimālā enerģijas pieprasījuma periodos, cenu svārstīguma mazināšanās un maksājamo enerģijas cenu kāpuma kontrole

Otrkārt, gadījumos, kad **tīkla sastrēgumi** vai pārslodzes nopietni kavē enerģijas plūsmas, ir vajadzīga cieša sadarbība ar PSO un valstu regulatīvajām iestādēm, lai **uz laiku palielinātu pieejamās pārrobežu starpsavienojumu jaudas konkrētās situācijās** (piemēram, reģionālā cenu krīze, kas novērota 2024. gadā Dienvidaustrumeiropā), nodrošinot, ka enerģija sasniedz visvairāk skartās teritorijas. Iekšējā enerģijas tirgū ir **pienācīgi jākoordinē tehniskās apkopes pārtraukumi**, lai novērstu to nevajadzīgu ietekmi uz kaimiņos esošajām dalībvalstīm.

Kas	Lielāka pārrobežu piekļuve lētai elektroenerģijai
Kā	Sadarbība ar PSO un valstu regulatīvajām iestādēm, lai nodrošinātu pieejamās pārrobežu jaudas pagaidu palielinājumu konkrētās situācijās un apkopes

	pārtraukumu pienācīgu koordināciju un plānošanu pāri robežām, lai izvairītos no ierobežojumiem elektroenerģijas plūsmā
Kad	Vajadzības gadījumā, piemēram, reģionālu cenu krīžu laikā
Ietekme	Krīzes situācijās tiek maksimāli palielināta elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecība, lai mazinātu vietējo cenu kāpumu konkrētos tirgos.

Visbeidzot, tā kā kopumā tiek sagaidīts, ka dabasgāze turpmākajos gados ES joprojām būs galvenais elektroenerģijas cenu noteicējs, Komisija ir gatava atbalstīt dalībvalstis valsts atbalsta pasākumu izstrādē, lai dotu tām iespēju risināt ārkārtējus cenu kāpumus un ārkārtēju cenu vidi, lai novērstu augsto gāzes cenu pārvēršanos augstās elektroenerģijas cenās, pamatojoties uz pierādītiem modeļiem ārkārtas situācijās.

5. SECINĀJUMI UN TURPMĀKĀ VIRZĪBA

Lētākas enerģijas rīcības plānā ir izklāstīti astoņi konkrēti īstermiņa pasākumi, kas palīdzēs izveidot **patiesu enerģētikas savienību, kas sekmē konkurētspēju, pieejamas cenas, drošību un ilgtspēju**. Lai izpildītu šo pārveidojošo rīcības plānu, būs jāiesaistās ikvienam: i) ES koordinācija ar Eiropas Parlamenta un Padomes instrumentālo atbalstu, lai nodrošinātu efektīvu un pragmatisku tiesisko regulējumu; ii) dalībvalstu cieša sadarbība, lai īstenotu darbības uz vietas un nodrošinātu, ka iedzīvotājiem par labu tiek pilnībā izmantots plāna potenciāls; iii) ieinteresēto personu aktīva iesaistīšana: te var minēt rūpniecību un uzņēmumus, strādājošos, inovatorus un iedzīvotājus; un iv) iesaistīšanās augstākajā politiskajā līmenī ar Enerģētikas savienības darba grupas starpniecību.

Komisija **īsteno rīcības plānu, tam sekos līdzī un par progresu ziņos** turpmākajos ziņojumos **par enerģētikas savienības stāvokli**. Komisija regulāri informēs Eiropas Parlamentu un Enerģētikas padomi par panākto progresu un apspriedīs ietekmi.

Risināmie uzdevumi ir iespaidīgi. Taču tādas ir arī mūsu stiprās puses. Kopā esam izveidojuši noturīgus tīklus un visintegrētāko enerģētikas tīklu pasaulē. Mēs esam izauklējuši spēcīgu ražošanas bāzi, augsti kvalificētu darbaspēku, progresīvas tehnoloģijas un spēcīgu tiesisko regulējumu. Mēs esam stingri palikuši pie sava un virzījušies uz dekarbonizāciju, atsaistot ekonomikas izaugsmi no CO₂ emisijām un ņemoties vadošo lomu globālajā enerģētikas pārkārtošanā. **Pateicoties savām stiprajām pusēm, esam gatavi risināt problēmas, ar kurām pašlaik saskaras Eiropa.**

Iemesli tam ir skaidri. Enerģētika ir mūsu ekonomikas un sabiedrības pamats. Tā veido tikai nelielu daļu no mūsu IKP izdevumiem^{95,96}, bet ir visas ekonomikas dzinējspēks. Bez enerģijas nebrauc vilcieni, netiek apsildīti mājokļi, nedarbojas mašīnas, ar kurām ražo ikdienas preces. Tā ir arī viens no ES stūrakmeņiem jau kopš laika, kad ogles un tērauds bija Eiropas atjaunošanas pīlāri, un ir allaž balstījusi mūsu ekonomikas izaugsmi un uzlabojusi mūsu ikdienas dzīvi.

⁹⁵ES valdību izdevumi par enerģiju veido tikai 1,1 % no mūsu IKP izdevumiem.

(https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_economic_affairs)

⁹⁶ Vidēji 2000.–2021. gadā fosilo degvielu bruto imports veidoja aptuveni 20 % no kopējā preču importa, kas atbilst 2,8 % no ES IKP (pamatojoties uz Eurostat tirdzniecības datiem par KN kodu 27). [Ietekmes novērtējuma ziņojums par Eiropas 2040. gada klimata mērķrādītāju](#) (SWD(2024) 63 final, 3./5. daļa)

Enerģijas ražošana un mūsu **enerģijas tirgu integrācija** vienmēr ir bijusi būtiska **Eiropas vienotībai**. No Eiropas Ogļu un tērauda kopienas līdz Enerģētikas savienības izveidei enerģija ir bijusi mūsu **ekonomiskās stabilitātes atslēga** un **ES integrācijas virzītājspēks**. Pamatojoties uz **Konkurētspējas kompasu** un atbalstot **Tīras rūpniecības kursu**, šis **Lētākas enerģijas rīcības plāns** ļaus mums lieti izmantot savas stiprās puses, atraisīt **enerģētikas savienības patieso vērtību** un atkārtoti apstiprināt ES apņemšanos īstenot iekļaujošu enerģētikas pārkārtošanu, kurā **neviens cilvēks vai kopiena netiek atstāti novārtā**.

I PIELIKUMS. DARBĪBU KOPSAVILKUMS UN GRAFIKS

Kas	Kad	Kurš
I pīlārs. Zemākas enerģijas izmaksas		
1. darbība. Pazemināt elektroenerģijas izmaksas		
Efektīvākas tīkla maksas, lai samazinātu energosistēmas izmaksas Efektīvākas tīkla maksas, lai samazinātu energosistēmas izmaksas	2025. g. 2. cet.	EK, dalībvalstis, VRI
Zemāki nodokļi elektroenerģijai un ar enerģijas izmaksām nesaistītu komponentu svīturošana no rēķiniem	No pieņemšanas 2025. gada 4. ceturksnis (Rec.)	Dalībvalstis ar EK atbalstu
Patērētājiem ir iespēja izvēlēties lētākus enerģijas piegādātājus, vienlaikus tiem apkarota enerģētiskā nabadzība	2025. gada 3. cet.	EK, dalībvalstis, VRI
2. darbība. Samazināt elektroapgādes izmaksas		
Mazumtirdzniecības elektroenerģijas rēķinu atsaistīšana no augstajām un svārstīgajām gāzes cenām	2025. gada 2. ceturksnis (EIB) un 2025. gada 4. ceturksnis (norādījumi par cenu starpības līgumiem)	EK, EIB, dalībvalstis
Ātrāka atļauju piešķiršana straujākai enerģētikas pārkārtošanai	No pieņemšanas līdz 2025.–2026. gadam	EK, dalībvalstis, valstu kompetentās iestādes
Tīklu paplašināšanas, modernizācijas un digitalizācijas paātrināšana	2026. g. 1. cet.	EK, dalībvalstis, PSO
Sistēmas elastības palielināšana, izvēršot uzkrāšanu un pieprasījuma reakciju	No pieņemšanas 2025. gada 2. ceturksnis (valsts atbalsta regulējums) 2026. gada 1. cet.	EK, DV

	(NC DR)	
Norādījumi par to, kā atlīdzināt par elastīgumu mazumtirdzniecības līgumos	2025. g. 4. cet.	EK, DV
3. darbība. Pilnveidot gāzes tirgus, lai panāktu godīgas enerģijas cenas		
Godīgas konkurences nodrošināšana gāzes tirgos	2025. g. 4. cet.	EK, dalībvalstis, ACER, EVTI, VRI
ES pirkjspējas izmantošana, lai panāktu labāku importētās dabasgāzes cenu	2025. g. 1. cet.–2. cet.	EK ar starptautiskajiem partneriem
4. darbība. Energoefektivitāte: enerģijas ietaupījumi		
Eiropas mēroga energoefektivitātes tirgus	2025. g. 3.-4. cet.	EK, EIB, finanšu iestādes, EE nozares
Patērētāju piekļuve efektīvākām ierīcēm un produktiem ar ilgāku kalpošanas laiku	No pieņemšanas	EK, dalībvalstis, valsts tirgus uzraudzības un muitas iestādes
II pīlārs. Patiesas enerģētikas savienības veidošana		
5. darbība. Enerģētikas savienības izveides pabeigšana		
Enerģētikas savienības darba grupas izveide	2025. gads	EK, dalībvalstis, attiecīgās ES struktūras, eksperti
Novērst investīciju nepietiekamību un mobilizēt privāto kapitālu	2025. g. 2. cet.	EK, EIB, dalībvalstis
Integrētāka enerģijas tirgus izveide	2026.g.–2027. gada vidus	EK, dalībvalstis, EP un ieinteresētās personas
Nodrošināt investīciju noteiktību un vienkāršotu pārvaldības režīmu spēcīgai enerģētikas savienībai		EK
Elektrifikācijas kāpināšana		EK, DV
Palielināt digitalizāciju un MI izmantošanu enerģētikas nozarē		EK
Dekarbonizācija un apsildes un dzesēšanas nozares integrēšana, kas ļautu aizstāt gāzi		EK, DV
III pīlārs. Investīciju piesaistīšana un īstenošanas nodrošināšana		
6. darbība. Trīspusējs līgums par lētu enerģiju Eiropas rūpniecībai		
Trīspusējs līgums par lētu enerģiju	2025. gads	EK, dalībvalstis, EIB, enerģijas ražotāji un rūpniecība
IV pīlārs. Gatavība iespējamām enerģētiskām krīzēm		
7. darbība. Piegādes drošības garantēšana par labu cenu stabilitātei		
Cenu stabilitātes veicināšana, izmantojot mērķim atbilstošu enerģētiskās drošības sistēmu	2026. gada sākums	EK

8. darbība. Gatavība cenu krīzēm		
Izvairīšanās no cenu maksimuma energokrīžu laikā	Energokrīžu laikā	EK, dalībvalstis, PSO
Lielāka pārrobežu piekļuve lētai elektroenerģijai	Energokrīžu laikā	EK, VRI, PSO